

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

6/2012

Цена 150 динара

Георгије Флоровски - О последњим догађајима

*Свети Јефрем Сирин
Химне о рају*

*Освећен храм Богородице
Тројеруције у Малим Пчелицама*

*Георгије Шестун, Саша Антонијевић,
Небојша Ђокић, Жан Клод Ларше, Леонид Ципин*

ПРАВОСЛАВНА ГИМЕРИЈА

Павел Бусљајев - Русија

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

Излази са
благословом Његовог
преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXII
Број 6, (204), 2012.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј -
ставрофор
Милић Марковић, протојереј
Марко Митић, протојереј
Рајко Стефановић, протојереј
- ставрофор
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић,
протојереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
"Каленик"
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
e-mail :
n.milovic2@gmail.com

Тираж
2000 примерака

Дизајн и припрема
Дејан Манделц

Штампа
ГРАФОСТИЛ, Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Свети Јефрем Сирин, Химне о рају.....	2
Георгије Флоровски, О последњим догађајима.....	5
Георгије Шестун, Православна педагогија Светог Иринеја Лионског...	10
Луди Христа ради, из интервјуа са Жан Клод Ларшеом.....	13
Освећена нова црква у Малим Пчелицама - Крагујевац.....	16
Васиона, космос, живот, из интервјуа са Леонидом Ципином.....	23
Саша Антонијевић, Свештеник Владимир Петржсек.....	29
Прослављен Свети Јован Златоусти, патрон Крагујевачке Богословије...	36
Небојша Ђокић, Освећење цркве у Младеновицу.....	38

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Дечија страна

ХИМНЕ О РАЈУ

ХИМНА X

1. Која уста су проповедала о Рају,
који језик исприча славу његову,
и који ум описа његову лепоту?
Унутрашњост његова не може се испитати,
само се откривеном дивити могу, оном што ван
Раја лежи,
јер знам колико ја сам далеко, од онога што је скривено.

ОДГОВАРАЊЕ: Дај нам да у Твом Рају видимо праведнике Твоје.

2. У благотворној клими што обавија *Рај* са спољне стране,
месеци који пролазе тамо, благи су и они,
тмурни месец *шебат*,¹ тамо као *ијор*² је светли,
*конун*³ са ледом и ветровима својим,
као *ов*⁴ је плоносни, *хазиран*⁵ је као *нисон*,⁶
и јарки *томуз*⁷ има росу *тешрина*.⁸

3. Наши месеци јадни, милији постају у ваздуху који Еден окружује, јер их он милијим чини.
Месеци сипају цветове свуд око *Раја*, који цветају увек,
цветним венцима да оките падине *Раја*, јер сами вредни нису, да овенчају место *рајског* врха.

4. Месеци пуни олуја, не могу ући у спокојни мир *Раја*.
Ако су ваздухом тим, што простире се око *Раја*, обуздане све олује,
како они могу да загаде, диван ваздух, чији небески дах, из мртвих диже људски род?

5. Ваздух ове земље, блудници је сличан, где дванаест месеци са њом опште,
сваки од њих са својим правом, смењује се и њу сили,
док она рађа плодове свих њих.
Овај непорочан и чист ваздух *Раја*, у чистоти својој, оскрнављен није, општењем са месецима.

6. Тамо не престаје да тече извор *Раја*, јер сваки месец свој плод носи, онај до њега свој цвет,
отворени су и куљају тамо насладе извори, вином, млеком, медом и маслацем,
конун траву пушта, месец до њега пшеницу, *шебат* од хладноће скинут, сија сад, снопове он носи у *Рај*.

7. Месеци су у четири разврстани скупа, у прва три месеца *зрију* плодови први, у следећа три свака врста зрелог плода,

у следећа три зрели су,
плодови касни, и на крају, године круна,
клијају радосно пупољци пуни.

8. Месечеве мене, мењају цвеће,
које отвара своје гране и пупољке почетком месеца,
цветају када је месец пун, процвали свуда,
на крају месеца, они се скупљају.
Тихи су на крају месеца једног, пупе на почетку другог.
Месец држи кључеве који отварају и затварају њихове пупољке.

9. Ко је видео од цвећа утробу бремениту,
којој почетком месеца порођајне муке дођу, те изненада роди?
Цветови који заједно са месецом расту, како се и он пуни,
зрију и цветају када је месец пун,
а када месец пролази и ка старости иде,
са њим и они старе, да би се поново родили када се други месец роди.

10. Плодови и цвеће, имају сваки од њих,
сопствено благо. Када се укрсте они се множе.
Када су цвета два један крај другог, и сваки од њих свој сјај има,
када се споје да један буду,
нову боју они створе тад. Када се плодови тако споје,

нови и лепши донесу плод, са лишћем другим предивним.

11. Живот стабала огрлице је сличан, када су зрели и када се беру плодови први, на ред дођу они други, док трећи род следи за њима. Ко је видео икад да за пету држе, плодови касни, оне прве, као што је *брат* млађи држао пету *брата* старијег.⁹

12. Непрекидан след плодова изобилних сличи протоку дана људскога брака. У њему су старост, младост и средње доба, рођена деца, и она која ће доћи. Његових плодова след, који један за другим иду, уистину су слични непрекидном низу људскога рода.

13. Река људског рода у себи носи људе свих доба, старе и младе, дојенчад и децу, ону у повоју и ону у утроби што још рођена нису. Такав је непрекидан след рајскога рода, први плод зри са оним касним, талас за таласом, обилан плодом и цветом.

14. Благословен је грешник, који је примио милост на том месту, и који се показао вредан, да се нађе у пределу око Раја. Иако је изван, по милости он може да пасе. Док сам премишљао, страх ме обузе, јер се усудих да претпоставим да можда између Врта и ватре, покору врше, и кају се они, који милост су пронашли.

15. Слава Праведноме, који са милошћу влада! Дobar је Он који никада доброту своју не ограничава, чак и ка злима, у самилости Својој руку пружа, облак Његов прекрива оне који му припадају, чак и на ту ватру посипа росу, тако да од милости Његове, капи свежеине, кушати могу и сви они што огорчени су.

ХИМНА XI

1. Рајски је ваздух насладе извор, са ког Адам је сис'о кад млад је био, и рајски дах, кад дете је био, слично *мајчиној* дојци, храну му даде. Био је млад, леп и радости пун, али када он заповест згази, стар поста, тужан и оронуо.

ОДГОВАРАЊЕ: Благословен је Онај што Адама узвиси, и у Рај га упути.

2. Погубног мраза и жарке топлоте, нема на том благословеном месту ужитака,

што лука је среће и место задовољства. Светлост и радост, станују тамо, мноштво лира и станиште харфи, глас *што одзвања* осанама и Црква *што пева* алелуја.

3. Међа што га окружује, мир је, који мир свакоме даје, спољни и унутрашњи зид, добро је што измири све, херувим што га окружује, блистав је за оне што су унутра, претња за оне што бачени су споља. Све што си чуо о овом Рају, чистоме и светом, прозирно је и духовно.

4. Нека не буде на осуду ова прича, кад је неко чује, јер прича о *Рају* уопште не пада под суд, иако по изразима којима је описан, може се учинити да је *Рај* од овог света, у бити он је духован и чист. Иако реч „дух“ означава два бића, одвојен је нечист *дух* од оног *духа* што посвећен је.

5. За приповедача, не постоји други начин, осим да користи имена ствари што видљиве су, како би дочарао слушаоцима слику ствари скривених. Ако је Творац Баште величанство Своје обукао у имена која се разумети могу,¹⁰ колико више се о Његовој Башти може говорити нашим параблама?

6. Ако неко само обрати пажњу на метафоре које описују величанство *Бога*, он изобличује и погрешно тумачи те метафоре, које је *Бог* обукао на себе, њему на корист, и он одбацује ту Милост која је испразнила своје величанство и *спустила* се на његов ниво, који је сличан детињем, иако са њим заједничко ништа нема. *Милост* се уподобила њему, како би се он могао уподобити Њој.
7. Нека именована не узнемире ум твој, јер је Рај на себе обукао имена која су теби сродна, није да се он осиромашео, облачећи твоје слике, природа твоја врло је слаба и нема моћи, да досегне величину *Раја*, и лепоте његове веома су умањене, да би се могле описати бледим бојама, које су теби сродне.
8. Очи, чији вид је ослабио, нису у стању да гледају исијавање небеских лепота. Бог је стабла своја обукао именима наших стабала, Његова смоква, именом наше смокве прозвана је, и лишће његово, које је духовне *природе*, узело је на себе тело. Променили су се, да би одећа њихова, одећи нашој слична била.
9. Од звезда које гледамо на том небу, бројнији су и славнији цветови те земље, и миомир што она милошћу пушта, као исцелитељ је, послан да болести исцели, од земље што под клетвом лежи. Лековитим својим дахом, болести он лечи, које су кроз змију ушле.
10. Дах, који из благословене стране Раја, диже се, даје сладост горчини овог места, и благом чини клетву ове наше земље. Та Башта, душа је овог оболелог света, који је дуго у болести, *душа* та обзнањује, да је послат Еликсир Живота,¹¹ *да излечи* смртност нашу.
11. Зашто је потребно да из те земље, истиче река која се дели даље,¹² него да би се помоћу воде, помешао благослов, када истиче и напаја читав свет, чистећи изворе његове који су помешани са клетвом, као што су болесне воде излечене помоћу соли.¹³
12. Тако је и са другим извором пуним миомириса, који из Едена истиче, и у ваздух се пробија, као благотворни дах, са којим су наше душе покренуте, када се наше дисање излечи тим дахом који из Раја потиче, који исцелитељску има моћ. Благословени су извори сви, тим благословеним извором, који оданде потиче.

13. Кадионица велика, која тамјаном гори, ваздух сити својим мирисним димом, и свакоме ко је поред ње, на добробит пружа мирисни кад. Колико више са славним Рајем, његова ограда нам помаже, и ублажује донекле, дахом миомириса свога, клетву ту што је на земљи.

14. Када су се сакупили благословени апостоли,¹⁴ потрес би тамо, и мирис Раја, што препозна свој дом, и пусти миомир свој, радујући веснике, којима су подучени гости, који су дошли на гозбу Његову. Жељно долазак њихов Он чека, јер Човекољубац је Он.

15. Удостоји ме, Милошћу Твојом, да досегнем дарове *Раја*, благо мириса, ризницу када. Радује се глад моја даху миомира Његова, јер мирис његов храни увек све. Ко год га дише, радости је пун, и заборавља свој *насушни* хлеб. Ово је трпеза Царства! Благословен је Онај који је у Едену постави!

Са сиријског изворника превео Небојша Тумара

(Сиријски текст који је коришћен приликом превода заснива се на: Edmund Beck. *Des heiligen Ephraem des Syrer's Hymnen de Paradiso und Contra Julianum*. Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium 174 = Scriptorum Syri 78. Louvain, 1957.)

напомене:

¹ *Шебат* или *шват*, пети месец сиријског календара, који почиње младином у фебруару и завршава се младином у марту.

² *Ијор*, осми месец сиријског календара, који већим делом одговара мају.

³ *Конун*, означава два месеца сиријског календара: *Први конун*, трећи месец сиријског календара, одговара децембру, *други* или *каснији конун*, четврти месец сиријског календара, одговара јануару.

⁴ *Ов*, једанаести месец сиријског календара, који одговара августу.

⁵ *Хазифан*, девети месец сиријског календара, који одговара јуну.

⁶ *Нисон*, седми месец сиријског календара, који одговара априлу.

⁷ *Тамуз*, десети месец сиријског календара, који одговара јулу.

⁸ *Теширин*, први и други месец сиријског календара, који одговарају октобру и новембру.

⁹ Пост 25. 26.

¹⁰ Буквално: имена која су са нашег места, из наше земље.

¹¹ Сир. *ܘܕܢܐܘܪܐ*, еликсир живота, животодаваћи лек, нта., један од уобичајених епитета за Господа Исуса Христа.

¹² Пост 2. 10.

¹³ 2Цар 2. 21-22.

¹⁴ Дан 2. 1-4.

О ПОСЛЕДЊИМ ДОГАЂАЈИМА

Пренебрегавање есхатологије од стране западног богословља

Ево, све чини новим (Отк 21, 5)

Савремено богословље је дуго занемаривало есхатологију. Надмене речи Ернеста Трелча: „Есхатолошка канцеларија је већином закључана“, верно карактеришу сву либералну традицију, почев од доба Просветитељства. Ово пренебрегавање есхатолошких питања није превазиђено до краја ни у савременој мисли. Многима се есхатологија чини нечим окамењеним, реликтом давно заборављене прошлости. Сама ова тема се избегава или се преко ње прелази на брзину, као преко нечег непотребног и неумесног. Савременог човека не интересују последњи догађаји. Овакав однос је ојачао са појавом егзистенцијализма у богословљу. Сам егзистенцијализам објављује себе као есхатолошко учење. Међутим, ово је грубо изопачавање појмова. Егзистенцијалистичко тумачење угони есхатологију унутар човека. Она се раствара у тренутном личном избору. У извесном смислу савремени богословски егзистенцијализам није ништа друго до нова варијација на стару пијетистичку тему. У крајњем погледу он води ка радикалном изопачавању историје хришћанства. Историјски догађаји бледе пред догађајима унутрашњег живота. Сама Библија се претвара у зборник примера и прича. Историја је само пролазно уоквиравање, јер сусрет са Вечношћу је могућ у свако доба. Историја престаје да буде богословски проблем.

С друге стране, последњих деценија најразличитији правци савременог богословља неочекивано су поново проговорили о дубинској историчности хришћанства. У богословској мисли се одиграо значајан преокрет. Заправо, то је повратак библијској вери. Свакако, у Библији се не може наћи разрађена „философија историје“. Но у њој је присутно целосно виђење историје, развијена перспектива времена, које стреми од „почетка“ ка „крају“, који је познат свемогућој вољи Божијој и испуњавању Његовог коначног циља. Хришћанство је пре свега сведочанство верно истини о великим делима Божијим, која ће достићи врхунац „у последње дане“, у доласку Христовом и Његовој искупитељној победи. Сходно томе, хришћанско богословље би требало да се гради као „богословље историје“. Вера хришћана није заснована на идејама, него на догађајима. Сам Символ вере је историјско сведочанство о оним спасоносним, искупитељним догађајима, у којима вера види велика дела Божија.

Откривање заборављене историјске димензије у хришћанству враћа есхатологију у жижу богословске мисли. И Библија и Символ вере окренути су ка будућности. Грчка философија, по недавном закључку, није могла да се отргне из „стега прошлости“. За древне Грке историји није била по-

зната категорија будућности. Они су замишљали да се она креће у круг, неизбежно се враћајући на полазну тачку, да би се потом сви догађаји опет понављали. Библијска историја је напротив окренута ка будућности, у којој ће се открити и јавити нешто „ново“. И коначно испуњавање Божанске замисли односи се на будућност – на некакво „стање испуњености“, када времена више неће бити.

„Есхатологија је ветроказ савремене теологије“¹ – оштроумно је приметио фон Балтазар. Заиста, у овом чвору се пресецају и најтешње преплићу сви правци богословске мисли. Есхатологија се не може издвојити у посебан одељак, посебно поглавље веронауке – она се може схватити само у целосној перспективи хришћанства. За савремену богословску мисао је управо карактеристично обнављање есхатолошке димензије хришћанства. Сви догмати вере су у вези са есхатологијом. У савременом богословљу нема сагласности у погледу „последњих ствари“ – напротив, догађају се жестоке расправе. Међутим, ово нису узалудна спорења: у њима се обнавља и продубљује виђење проблема.

1 “Die Eschatologie ist der ‘Wetterwinckel’ in der Theologie unserer Zeit“ – Balthasar, Hans Urs von. Eschatologie// Fragen der Theologie Heute. Ed. Feiner, Zürich, 1958, ss. 403 – 421.

Реферат Емила Брунера на ову тему је вишезначан. Његово богословље је богословље наде и очекивања, што је природно за протестантску веру. Оно је изнутра устремљено ка „последњим догађајима“. Но, у многим питањима, њега ограничавају (стешњавају) одређене богословске предрасуде. Брунерово богословље одражава његов лични опит вере – „постојање у вери“, како сам он то назива.

Тајна краја повезана је са тајном стварања

Тајна последњих ствари скривена је у почетном парадоксу Стварања. По Брунеру, термин „Стварање“ у његовом библијском смислу не одређује пут којим је свет постао, него само неограничену моћ Божију. У акту Стварања Бог саздаје нешто потпуно другачије од Њега Самог, нешто „супротно“ Себи. Дакле, створени свет има свој сопствени модус постојања – условљено постојање, подчињено, зависно, али истинско и реално. Брунер се изражава сасвим одређено: „Свет, који није Бог, егзистира у Његовом суседству“. Дакле, само постојање света немогуће је без извесног „самоограничавања“ Бога, Његовог кеносиса, чијом је кулминацијом постао Крст Христов. Бог се, тако рећи, стеснио и омогућио место за другачије постојање. Свет је „призван на постојање“ са одређеним циљем – да пројави Славу Божију. Реч – Првоузрок и Циљ Стварања.

Сам факт Стварања представља основни парадокс хришћанства, из кога следе – тачније речено, у коме се већ садрже – све остале тајне Божије. Међутим, овде Брунер не разликује јасно постојање Божије и Његову вољу. Постојање Божије се не може никако

ограничити. Ако постоји „самоограничавање“, оно се може односити само на вољу, уколико се ствара друга воља, која би могла да уопште не постоји. Ова „необавезност“ Стварања сведочи о апсолутној слободи Бога. С друге стране, стваралачки кенозис достиже врхунац само у „последњим догађајима“. Врх (оштрица) кенотичког парадокса није у постојању света, већ у могућности ада. Свет може бити послушан Богу, и у свом послушању служити Му и јављати Његову славу. Ово није „ограничавање“, већ ширење Божије величине. Ад, напротив, означава непокорност и отуђење, чисто и беспримесно. Међутим, чак и у побуни и нереду свет припада Богу. Он неће избећи Суд.

Бог је вечан. Ово је негативно одређење. Оно означава само да је на Његово постојање непримењив појам времена. Заиста, време је само једно од својстава тварног модуса постојања. Време дато од Бога и постојање у времену не могу се сматрати несавршеним или штетним. Време није илузорно, привременост је реална. Време се заиста креће напред – неповратно. Но, оно није просто река и уопште није вртлог. Оно није безлични низ „атома времена“, који нема граница. Не, оно је телеолошки процес, који је изнутра усмерен на коначни циљ. Већ у замисли Стварања се садржи *telos* (циљ). Зато је оно што се догађа у времену значајно – значајно и реално чак за Самог Бога. Историја није сенка. Она има „надисторијски“ задатак. Брунер не користи овај термин, али истиче својствену историји „коначност“. Бесконачна историја, која се креће напред без предзначења и циља, била би празна и бесмислена. Прича је незамислива без краја, закључка, катарзиса, расплета. Сиже се мора открити потпуно. Историја мора имати крај, у коме ће се она „испунити“ и „одиграти“. „Испуњење“ улази у замисао Творца. После краја неће више бити никакве историје. Време ће се, како каже Брунер, испунити Вечношћу. Разуме се, овде „Вечност“ просто означава Бога. Време има значење само онда, када је иза њега – Вечност, то јест само у контексту Божанске замисли.

Међутим, историја није само испуњавање почетне моћне замисли. Тема реалне историје – једине историје о којој ми нешто знамо – задата је постојањем греха. Брунер не истражује порекло греха, већ само указује на његову универзалност. Грех у библијском смислу речи не представља првенствено етичку категорију. По Брунеру, реч „грех“ само означава потребу за искупљењем. Ова два појма су нераскидиво повезана један са другим. Грех није исконски: он је раскид, скретање, изопачавање истине. Његова суштина је одступништво и пометња (побуна). Управо ова страна греха је изражена у библијској причи о паду. Брунер не признаје пад у грех као реалан догађај. Он само тврди да би без овог појма блага вест Новог Завета – вест о спасењу – била потпуно неразумљива. Међутим, говорећи о грехопад, не треба питати „када“ и „како“. Суштина греха се може открити само у светлости Христовој, то јест у светлости искупљења. Човек, каквим се он јавља у историји, увек је грешник, неспособан да не греша.

Историјски човек је увек побуњеник. Брунер одлично увиђа силу зла у свету и у људској историји. Он се придржава кантовског појма радикалног зла. Његова мисао о греху сатане, као различитом од људског греха, и о надличној сатанској сили дубока је и многозначна; она је, осим тога, увредљива и узнемирујућа за савременог човека. Међутим, главно питање остаје без одговора. Је ли пад у грех био догађај? Сама Брунерова логика расуђивања приморава нас да га разматрамо као догађај, као карику у ланцу догађаја. У супротном он би био само символ, радна хипотеза, неопходна за разумевање ситуације, која је туђа реалности. Крај историје, ма колико он био загонетан, Брунер разматра као догађај. Но, „почетак“ код њега такође има карактер догађаја, прве карику у ланцу (низу) догађаја. Поврх тога, само Искупљење је тачно датирани догађај – кључни, који предодређује све остале. Зато и пад у грех, ма како се он објашњавао, неизбежно мора бити догађај. Овако или другачије, у Брунеровом систему пад у грех и Искупљење су нераскидиво повезани међусобно.

Брунер спроводи јасно разликовање између створеног (тварности) и греха. Твар потиче од Бога, а грех – из сасвим другог извора. Греховност се открива у догађајима, у греховним радњама и поступцима. Грех је злоупотреба снаге и слободе, неправилно располагање одговорним даром слободне воље, којим је човек био обдарен у самом чину Стварања. Међутим, некада, пре него што је злоупотребљивање постало свакодневним и уобичајеним, оно се догодило по први пут. Побуна (непослушност) увек има почетак. Такав закључак неминовно следи из Брунеровог расуђивања. Не сложивши се са њим, ми ћемо прићи некаквом метафизичком дуализму, од кога се сам Брунер једнозначно (недвосмислено) ограђује. У сваком случају, никако се не може изједначавати или поистовећивати тварност са грехом.

Брунер је у праву када каже да би ми требало да започнемо од средине – од радосне вести о Искупљењу у Христу. Но у светлости Христовој ми не сазерцавамо само неизбежну „егзистенцијалну ситуацију“ слабости и греха, већ и историјску увученост људи у грех. Ми живимо у свету догађаја. Само зато ми имамо право да гледамо у будућност и очекујемо „последње догађаје“.

Бог је у једној преломној тачки променио ток историје. По Брунеру, са доласком Христа само време је задобило за верујуће потпуно нови квалитет – „eine sonst unbekannte Entscheidungsqualität“ (непознат до сада квалитет /атрибут/ избора). Од тада

верујући, настављајући да пребивају у обичном историјском времену, постављени су пред радикални избор. Избор озбиљни, невероватно одговоран – избор између Неба и ада. Они, који су Откровењем Божијим били призвани на одлуку, схватили су да сваки момент може бити за њих одлучујућим. Зато Брунер каже: „За веру је земно време обременено притиском вечности“ – mit Ewigkeitsspannung geladen. Од времена када је Бог јавио Своју вољу у Христу, у Његовој смрти и Васкрсењу, људи не могу избећи вољни избор. Значи ли ово, да се „вечне одлуке“, то јест одлуке, које се доносе заувек (навечно), морају одиграти у дато истројско време? Вером у Христа Исуса, Посредника између привременог и вечног, свако се може већ и сада приопштити вечности. После Христа, верујући живе, тако рећи, у две димензије, у границама и иза граница „обичног“ времена – hoc universum tempus, seve saeculum, in quo cedunt morientes succeduntque nascentes (овог

васељенског времена, или века, где умирући уступају место рођеним – блажени Августин, De Civitas Dei XV, 1). Са доласком Христовим време се тако рећи, поларизовало. Сада је оно повезано са вечношћу, то јест са Богом, двојако. С једне стране, време је увек повезано са Богом као Творцем: време даје Бог. С друге стране, „у последње дане оне“ директно мешање Бога – долазак Исуса Христа – преобразило је време. Ево, шта о томе говори Брунер: „Сама временост, постојање у времену добија нови карактер кроз своју везу са овим догађајем, кроз своју везу са Исусом Христом, Који је *epafaks* (јединствени случај) историје, кроз своју везу са јединственошћу и непоновљивошћу Његовог Крста и Васкрсења. Овај преображај је парадоксалан; њега је немогуће схватити, руководећи се само разумом“ (Brunner, Emil. Eternal Hope. Philadelphia, 1954, p. 48).

Ми смо дошли до основне Брунерове идеје. Његово схватање људске судбине је строго христолошко и христо-центрично. Само вера у Христа придаје смисао људском постојању. У овоме је јака страна Брунеровог дела. Међутим, у његовој христологији се уочава скретање ка докетизму, које је пагубно утицало на његово виђење историје. Сам Брунер, ма колико то било чудно, адресира овај прекор традиционалној црквеној христологији, изјављујући да Црква није никада посвећивала довољно пажње историјском Исусу. У наш план не улази разматрање и оповргавање овог прекора. Само ћемо указати да је Брунерова христологија много више докетична, него ли христологија црквеног Предања. Однос Брунера према историјском Исусу је двострук. По њему, Христос је био историјска

личност само као човек. „Јављајући Себе“ – то јест откривајући Своју Божанскост онима који имају очи вере – Он је престао да буде историјска Личност. Људска природа Христова је, по Брунеру, само „личина“ (маска). Истински Христос је Бог. Верујућима се Христос јавља без маске, без „инкогнита“, по речима самог Брунера. „Тамо, где Он открива Себе, прекида се историја и започиње Царство Божије. У тренутку, када се Он јавља, Он више није историјска личност, већ Син Божији, Који је у векове векова“ (Brunner, Emil. *The Mediator*, London, 1949, p. 346). Застрашујуће формулације.

Следи да је људска природа Христова само начин да се уђе у историју, тачније, да се пројави у историји. Однос Бога према историји и људским реалијама чак остаје и у тајни Оваплоћења, тако рећи, релативним. Људска природа Христова интересује Брунера само као „средство“ Откровења, Божанског самооткривања. Такође, по његовим речима, у Христу је Бог трајно укоренен у људској природи. Но, ово значи само да сада Бог призива човека „изнутра“. Да би се сусрео са човеком, Бог се спустио на његов ниво. Ово је потпуно православна мисао – омиљена мисао Светих Отаца. Међутим,

Брунер пориче реално узајамно прожимање Божанске и људске стране у Личности Христа. Оне тако и остају „две стране“. Две природе се сусрећу, али не долази до јединства. За верујућег Христос остаје Бог са маском човека. Његова људска природа је само начин да уђе у историју, тачније, да се пројави у историји. Историја је само биоскопски екран, на који се пројектује Божанска Вечност. Бог се облачи у дроњке тела, јер другачије не може да сусретне човека. У личном искуству Оваплоћенога нема реалног приопштавања људској стварности. Људска природа Христова је инструмент, камуфлажа. Све ово је чисти докетизам, ма колико се пажње поклањало „историјском Исусу“, јер код Брунера се „историјски Исус“ не односи на област вере.

Избор се, каже Брунер, не савршава у историји.

„Овде људи носе маске. Због ове маскарade – због наше греховне лажљивости – Сам Христос је био, ако се може тако рећи, принуђен да стави маску; ово је Његов инкогнито“ (Brunner, Emil. *The Mediator*, p. 346). У акту вере човек збацује маску. И Христос у одговор на то скида са Себе Своју личину – Своју људску природу – и јавља се у Слави Својој. Вера, каже Брунер, проваљује (пробија) историју. Акт вере је „надисторичан“, он надилази историју и одбацује је као непотребну (сувишну). Брунер потпуно тачно истиче јединственост Божијег искупљујућег Откровења у Христу. И отуда следи, да је човеку дата јединствена могућност. Он има јединствену шансу да донесе одлуку, надиће своју ограничену природу, победи само време и у акту

вере се искобеља из историје – макар и у нади, док не гране Последњи час. Но, зар је људска историја само маскарada? Брунер не једном понавља да време није само по себи греховно. А зашто онда Божанско откровење у Христу укида историју? Зашто је историчност само непријатна препрека на путу самооткривања Бога – препрека, коју је неопходно одстранити без жаљења?

У коначном збиру, преображавање историје – Нова ера, која је отворена Христовим доласком, садржи се, по мишљењу Брунера, само у новој, раније невиђеној могућности избора. Пошто је постала очигледна неупоредивост Откровења Божијег са људском маскарadом, Бог и поред тога – ако не у већој мери – пребива (остаје) ван историје. Он се може приближити човеку само са маском. Ход историје није промењен ни доласком Бога, ни пронађеним човековим избором. Са исузетком избора вере, историја је празна и по пређашњем греховна. Искупително Откровење никако није утицало на унутрашњу структуру историјског живота. Нама је само дато упозорење: Господ ће доћи поново, али не као Искупитељ, већ као Судија, иако ће Суд завршити и утврдити Искупљење.

Очима вере ми можемо у садашњем току историје разликовати некакав „есхатолошки притисак“, иако би сви „апокалиптички прорачуни“ били узалудни и бесмислени. Овај притисак (напругнутост) постоји само на нивоу људи. „Есхатолошки интервал“ је време одлука, које доносе људи. Бог је учинио Свој избор.

По Брунеру, историја хришћанства у целини је жалосна историја неуспеха, заборављања и падова. Ова идеја се трајно засновала у протестантској историографији још од времена Готфрида Арнолда. Првобитно хришћанска еклесија је била истински Месијанска заједница, „носиатеља новог вечног живота и сила Божанског света“, по речима Брунера. Но, ова заједница није преживела – у крајњој мери, као историјски организам, као историјски фактор. Брунер признаје одвојене и привремене „доласке“ Царства Божијег у историји. Но, они су јединствени и ретки. Где је вера, тамо су Црква и Царство – скривени у маскаради историје. Текућа историја представља по себи некакво тестирање: човеку се поставља питање и оцењује се његов одговор. Но, наставља ли се „историја спасења“? Делује ли Бог у историји – или је после Свог доласка Он, обећавајући да ће се ускоро вратити, оставио исту човеку и потпуно ишчезао из историјског плана?

Историја је само привремена и прелазна етапа у људском животу. Човек је призван на вечност, а не на историју. Ето зашто историја мора пре или касније доћи до краја. Но, историја је такође време сазревања: жито и кукољ расту заједно, и њихово раздвајање је одложено за Дан жетве. Да, и кукољ расте брзо и силно. Но, расте и жито. Без њега жетва не би имала смисла – коме су потребни кукољ и плева? Историја

се наставља, сазревајући не само за Суд, већ и за испуњење. Поврх тога, Христос делује у историји и сада. Ово Брунер не примећује – или не узима у обзир. За њега се историја хришћанства распада у атоме. Она се састоји из посебних људских радњи, и ма колико то било чудно, Брунер је некако склон да само рђава дела – противљење и побуну – зближава међусобно и обједињује. Међутим, Црква није свеукупност разних догађаја, него Тело Христово. Христос присуствује у Цркви не само као објект вере и познања, већ и као њена Глава. Он уистину царује и руководи. Он чува оригиналност и непромењивост Цркве. А по Брунеру је Христос негде ван историје или над њом. Он је дошао једном – у прошлости. Он ће доћи још једном у будућности. Али где је Он сада? Зар само у успоменама о прошлости и надама у будућност, или још у „надисторијским“ чиновима вере?

Створени свет, каже Брунер, има сопствени модус постојања. Међутим, он није ништа више до „средина“ Божанског Откровења. Он мора бити, тако рећи, прозрачан (отворен) за Божанску Светлост и Славу. Ово на чудан начин подсећа на платонски гнозис Оригена и његових многобројних следбеника. Све се претвара у дијалектику привременог и вечног. „Алегорија“ – ето кључне речи за Брунерову концепцију.

(наставиће се)

Из полемичког огледа „Последние вещи и последние события“, објављеног 1962. године.

Превео са руског Небојша Ђосовић

ПРАВОСЛАВНА ПЕДАГОГИЈА СВЕТОГ ИРИНЕЈА ЛИОНСКОГ

Део из књиге Православна педагогија (онтолошке и историјско-теоријске основе педагогије православне цивилизације)

Дела Светог Јустина Мученика и других њему сличних писаца 2. века представљају апологетску делатност Цркве – делатност упућену ван, усмерену против спољашњих непријатеља Цркве. Они су за циљ углавном имали да заштите хришћанство од напада и гоњења, делимично од стране јудејства, али пре свега од стране паганства и римских државних власти. Са именом Светог Иринеја крочимо у другу, дубљу, унутрашњу сферу црквеног живота.

Младо хришћанство 2. века морало је да се супротстави не само спољашњим, него и унутрашњим опасностима. Нарочиту претњу представља су гностичка струјања, која су се ширила како међу хришћанима, тако и ван Цркве. Гностицизам није био једини такав правац, али га је вероватно представљала категорија људи обједињених нарочитим богословским и психолошким усмерењем. Међу гностицима је било много људи обузетих фантастичним идејама који су уживали велику популарност међу савремени-

цима, лакомих на све што је тајанствено и мистично. Држећи се мишљења да су Писмо и предање које проповеда и чува Црква доступни свим људима, то знање су сматрали обичним, веру припадљивношћу масе, док су себи присвајали нарочито, узвишеније знање – „гнозис“, уздижући га изнад вере.

Скуп религијско-филозофских система назван гностицизмом заснивао се на чињеницама и учењу хришћанства. Штавише, гностици су се увек упињали да своје учење поткрепе позивањем на самога Христа, чије тобоже тајно знање је преношено међу људима. Према тврдњама гностика, многе гностичке теорије потичу од Марије Магдалине, којој је Спаситељ после васкрсења наводно открио многе и разноврсне тајне. То езотерично знање је од ње до потоњих поколења дошло кроз низ изабраних духовних људи, кроз елиту достојну да чува гнозис, недоступан обичним смртницима.

Постојало је много гностичких учења, али су свима биле заједничке две суштинске карактеристике. Прво, сва су се заснивала на дуалистичком виђењу света. Гностици су тврдили да постоје два божанства: врховно трансцендентно, и ниже, демијург који управља нашим светом. Нижим божанством сматрали су старозветног Јахвеа. Из тога је следио презрив, негативан однос према Старом завету, што је друга суштинска карактеристика гностицизма.

Гностицизам је за хришћанство представљао велику опасност још и због тога што у то време млада Црква није имала никакве спољашње критеријуме самоодређења: није био утврђен новозаветни канон, није било васељенских сабора, није постојао католичански црквени ауторитет. У таквим околностима Свети Иринеј Лионски иступа против гностичких струјања.

Свети Иринеј се родио средином 2. века, тачније између 140. и 160. године, у Малој Азији. Био је близак са Поликарпом Смирнским и самим тим припадао богословској традицији која је потицала од апостола и јеванђелисте Јована Богослова. Достигавши зрелост, Иринеј је отишао на запад, у Галију. У Лиону је постављен за презвитера, да би касније био изабран за лионског епископа. Јевсевије пише да је примио мученичку смрт у време гоњења императора Септимија Севера, око 202. године.

Већина дела Светог Иринеја није сачувана. До нас су у потпуности дошли списи „Изложење апо-

столске проповеди“ и пет књига „Против јереси“ или „Разобличења и оповргавања лажно названог знања“. Ових пет књига представљају његово основно дело, у коме учењу гностика он супротставља предање Цркве.

Есхатолошко схватање виђења или познања Бога, као његове коначне пројаве за коју се човечанство постепено припрема, као и однос између тог виђења

лицем к лицу и стања безгрешности, о чему говори Свети Иринеј, већ је било изложено у „Апологији“ Светог Теофила Антиохијског. У тој књизи се говори да је Аутолик, приврженик идолског култа, замолио Теофила да му покаже хришћанског Бога. Теофил му одговара: „Пре него што ти покажем нашег Бога, покажи ти мени свог човека. Докажи ми да очи твоје душе могу да виде и да уши твога срца могу да чују, јер Бога могу да виде само они чије су очи душе отворене. Насупрот томе, они чије су очи затамњене катарактом греха не могу видети Бога. Је ли могуће описати Бога онима који га не виде?“ (18: 20).

У својој борби против гностика, који су покушавали да супротставе Бога творца и Бога који спасава кроз Исуса Христа, Иринеј развија мисао о постепеном самооткривењу Бога, који све ствара својим Логосом. Он пише о откривењу које Логос наставља, јављајући се патријарсима и пророцима, и завршава сопственим оваплоћењем. Логос говори о самом

принципу откривења Оца, на ког се односи идеја Бога невидљивог по природи. Неспознатљив у својој величанствености, Бог се у својој љубави да познати кроз Логоса којим је све створио (14: 370). „Син открива познање Оца кроз своје откривење. Јер откривење Сина је познање Оца, зато што се све открива кроз Логоса“ (14: 329). Даље Свети Иринеј додаје: „Отац је невидљиво Сина, а Син видљиво Оца“ (14: 331). „А ова реч се открила онда када је Логос Божији постао човек, учинио себе сличним човеку а човека сличним себи, да би кроз сличност са Сином човек постао драгоцен Оцу. Јер мада је у претходним временима било речено да је човек створен по икони Божијој, то ипак није било показано, јер још увек није био видљив Логос према чијој икони је човек створен. Због тога је лако изгубио подобје. А када је Логос Божији постао тело, он је потврдио и једно и друго, јер је истински показао икону, поставши сам оно што је његова икона била, и трајно обновио подобје човека, да кроз видљивог Логоса буде саподобно невидљивоме Оцу“ (14: 480–481).

Размотримо подробније хришћанску антропологију Светог Иринеја, коју је он супротстављао једностраној гностичкој антропологији. Према ставовима гностика, према њиховој тријади дух – душа – тело, сви људи се деле на телесне, душевне и духовне. Гностици су говорили само о васкрсењу душе.

Свети Иринеј човека сматра целовитим јединством, у ком телесни и духовни принцип постоје нераздељиво један од другог. Па ипак, у једном човеку он разликује дух, душу и тело. Овакво, троделно виђење човека карактеристично је за хришћанску антропологију и налази се већ код апостола Павла. Хришћанско откривење не супротставља душу и тело као добро и лоше начело, већ човека посматра у јединству душе и тела. И једно и друго, као творевина Божија, треба да буду потчињени Духу Божијем. „Савршени се човек“, пише Свце-

ти Иринеј, „састоји од трију – тела, душе и духа, од којих једно тј. дух спасава и образује, друго тј. тело се сједињује и образује, а треће између ова два тј. душа понекад, када иде за духом, бива узвишена њиме, а понекад, када угађа телу, пада у земаљске похоте. Према томе, сви који немају оно што спасава и образује живот природно ће се називати телом и крвљу, јер немају у себи Духа Божијег“ (14: 462). Управо у Духу Светоме човек стиче уподобљење. У човековом духовном усавршавању Бог се постепено открива. „А када се овај дух, сједињен са душом, сједињује са творевином, човек захваљујући изливању Духа постаје духован и савршен, и то је човек створен по икони и подобју Бога. А ако у души не буде Духа, такав је човек заиста душеван и, остајући телесан, биће несавршен: он има икону кроз стварање, али подобје кроз Духа не добија, и зато је несавршен... А сједињење и јединство свих енергија (духа, душе и тела) чини савршеног човека... Дакле,

савршени су они који имају Духа Божијега који у њима борави, и уједно душе и тела своја чувају непорочнима, држећи веру Божију тј. у Бога и држећи се правде у опхођењу са ближњим“ (14: 456–457).

У антрополошким ставовима Светог Иринеја духу припада власт над телом, док се душа креће међу њима. Што се душа „уздиже“ ближе духу, то се више човек приближава Богу. Што се ниже „спушта“, то је човек ближи животињи.

Када, пак, Свети Иринеј говори о Духу, његова мисао не прави разлику између људског духа и Духа Божијег. Веома је могуће да је он са намером користио овај термин у оба значења истовремено, не повлачећи јасну границу. Било како било, Иринеј не види потешкоће у општењу човека са Богом. Дух у човеку је ништа друго до Дух Божији.

Антропологија Светог Иринеја је кључ за разумевање његовог учења о оваплоћењу, искупљењу и спасењу. Према његовом схватању, грехопад се састојао у томе што је човек занемарио своје духовно начело, учинивши тело јединим критеријумом живота и самосвести. Оваплоћење и искупљење се састојало у обновљењу првобитне хармоније човековог бића у Христу.

Размотрена хришћанска антропологија допушта нам да изведемо закључак о јерархијском односу између духа, душе и тела, уз непрестано очување човекове целовитости. Исправно јерархијско устројство, у ком су душевно и телесно начело инструмент духовног, човеку допушта да се усавршава. Када се овакво устројство нарушава, духовни принцип се поробљује и потчињава нижим енергијама, што доводи до човекове деградације. Педагошка вредност учења Светог Иринеја састоји се у могућности ваљаног и разумног споја психофизичког развоја и духовног обликовања човека. Веру као приближавање Богу посредством љубави, у току кога се и одвија духовно обликовање човека, Свети Иринеј ставља изнад знања. „Боље је и корисније бити прост и мало знати, али се приближавати Богу посредством љубави, него ли, сматрајући да много знаш и да си веома искусан, бити хулитељ свога Бога, стварајући себи другога Бога Оца. И зато Павле узвикује: „Знање надима, а љубав изграђује“ (1Кор 8, 1); он не пориче истинито знање о Богу, јер би тиме окривио најпре самога себе“ (14: 186). Даље

читамо: „Ако, због тога, неке од створених ствари подлежу само Богу, док су неке доступне и нашем познању, сасвим је разумљиво да од онога што тражимо у Писмима, која су сасвим духовна, једно по милости Божијој објашњавамо сами себи, док друго остављамо Богу, и то не само у садашњем веку, него и у будућем, да би на тај начин Бог увек поучавао, а човек увек учио од Бога“ (14: 191). Духовно обликовање укључује и садржи развој. Развој, са своје стране, не повлачи за собом духовно обликовање нити представља његов узрок.

Разумевање Светих тајни код Светог Иринеја Лионског директно проистиче из његове антропологије и сотириологије (учења о спасењу): „Сасвим су неразумни они који презиру творевину Божију, одричу састав тела и одбацују његово препорођење, говорећи да оно не учествује у непропадљивости. Али ако се оно не спасе, значи да нас Господ није искупио својом крвљу и да чаша евхаристије није заједница крви његове, а да хлеб који ломимо није заједница тела његовог. Јер крв може потицати само из жила, мишића и другога што чини суштину човека, која је Логос Божији заиста постао и искупио нас својом крвљу, како говори апостол да у њему „имамо искупљење, опроштење грехова“ (Кол 1, 14). И с обзиром да смо ми удови његови и да се хранимо његовом творевином – а творевину нам пружа он, заповедајући сунцу да излази и киши да пада како је њему угодно – чашу од створенога он је назвао својом крвљу којом орошава нашу крв, а хлеб од творевине објавио за своје тело којим се оснажују наша тела“ (14: 449). Другим речима, оваплоћење и обновљење чине темељ нашег вршења евхаристије, кроз коју човек у најреалнијем, физичком смислу постаје причесник Бога. Учешће у евхаристији Иринеј сматра неоспорним доказом тога да гностици нису у праву када се односе негативно према

телу и, уопште, према свему материјалном. За њих, који прихватају само духовно, вршење евхаристије је пуко губљење времена. По Иринеју, кроз евхаристију се не само човек, него и целокупна творевина поново сједињује са својим Творцем и Спаситељем. Из тога произилази хришћанству својствено поштовање према природи и према сваком створењу, а нарочито према људском телу. Творевина је Божије стварање које се враћа Творцу, које се „причешћује“ његовим животом, према томе она не припада нама и ми немамо права да било шта, па чак ни сопствена тела, користимо онако како нам се прохте и зажели (20: 36).

Са руског превели Иван и Јелена Недић

ЛУДИ ХРИСТА РАДИ

Изводи из интервјуа који је француски патролог и православни теолог Жан Клод Ларше (Jean – Claude Larchet) дао руском часопису Фома, јуна 2012. године

ПИТАЊЕ: Према црквеном становишту, бити „луд Христа ради“ представља посебан вид духовног уподобљавања Христу. Али, какав мотив су имали и зашто су баш овакав подвиг бирали „луди Христа ради“?

Ж. К. ЛАРШЕ: Пре свега, желели су да задобију смирење без кога, како су сматрали, не би могли да уђу у бескрајно пространство Божије љубави. Јуродиви су пред светом изгледали као „луди“, а народ их је презирао, исмевао, ругао им се, а неретко се догађало да су на њих и батинама насртали. Све муке које су их сналазиле трпели су не узвраћајући људима никада мржњом и осветом, већ, супротно логици овог света, волећи их и молећи се за њих.

Живели су у условима најсуровијег сиромаштва. Зиме су облачили нешто прња које би нашли, док су по највећим врућинама облачили што су могли више одеће. Јели су и спавали веома оскудно а живели су на најбеднијим местима (чак и на сметлиштима). Јуродиви су, овако тешким подвигом, заиста успевали да задобију смирење, стрпљење, слободу од страсти. Ови прави Христови подвижници бирали су мукотрпан пут да би стигли до таквих врлина: јер за човека је веома тешко да остане смирен, да се не гневи када је у сталном искушењу; такође му је врло мучно када треба да воли оне који га мрзе (а то је, управо, како је говорио Господ и како су понављали Свети оци, мерило и камен темељац хришћанске љубави).

ПИТАЊЕ: Да ли су они објашњавали свету разлоге таквог свог живота и понашања?

Ж. К. ЛАРШЕ: Да су то радили, сав њихов подвиг изгубио би смисао и вредност. Циљ им је био да се представе као безумни док су, у ствари, мудро чували разлоге и мотиве свог подвизавања.

ПИТАЊЕ: Каква је, према становишту Цркве, мисија „лудости Христа ради“? У чему се огледа добробит овако изузетног подвига?

Ж. К. ЛАРШЕ: Уистину, не постоји *a priori* мисија подвига јуродства – то није некаква црквена институција. Пре свега, овај подвиг подразумева харизму (дар Духа Светога) и призивање за овакав начин живота, налик оном који су водили пророци. То никако није пуко остваривање неке задате улоге у свету, јер, „луди Христа ради“ првенствено су водили овакав живот себе ради, тј. ради своје личне аскезе. Водећи строг подвижнички живот ради очишћења од страсти, вежбања у смирењу, задобијања љубави према ближњима, они су примили благодат Духа Светога – најчешће читавану кроз прозорљивост, пророштво, дар излечења и дар ходања по води, који нам сведоче о њиховој истинској духовној одвојености од закона овог света. Иако су често своје дарове стављали на располагање људима, они ипак остају у домену њиховог личног подвига.

ПИТАЊЕ: Да ли подвиг јуродивих представља личну одлуку или је он, ипак, призив Бога и посебан и неупоредиви дар подвижника?

Ж. К. ЛАРШЕ: Јуродивима Христа ради најчешће се Бог лично јављао а покад су знакове препознавали уз помоћ стараца. Понеки су оваквим начином живота почињали да живе као веома млади (имамо пример Свете Пелагије Ивановне из Дивјејева која је постала јуродива у време своје најраније младости). Неки су, пак, били у познијим годинама (Симеон Јуродиви, на пример), једни су имали савим уобичајен животни пут пре Божијег призива док је неке друге призив нашао у животној кризи (тешкој болести, на пример, која је задесила Свету Пелагију Ивановну, или услед смрти супружника са којом се суочила Света Ксенија Петроградска).

ПИТАЊЕ: Има ли разлике између оних који су се представљали као јуродиви и оних који су то истински били? Има ли таквих примера кроз историју цркве?

Ж. К. ЛАРШЕ: На крају XIX века и почетком XX века, у Русији је дошло до појаве огромног броја „лажних јуродивих“. Неки од првих „правих јуродивих“ постали су светитељи, чинили су чуда за време живота и касније, када су се чуда догађала на њиховим моштима. Касније, међутим, појављују се они који, опонашајући праве Христове подвижнике, задобијају на овај начин дивљење, па чак и обожавање других хришћана. Неки међу њима били су жељни славе, други су, пак, на тај начин добијали милостињу, док су понеки заиста били ментално болесни.

ПИТАЊЕ: У Византији су јуродиви Христа ради углавном били из реда монаха док су у Русији то углавном лаици. Како то објашњавате?

Ж. К. ЛАРШЕ: Мислим да не може бити тако грубе поделе. Један од најпознатијих јуродивих у Византији био је управо лаик – Свети Андреј Јуродиви из Константинопоља, док у Русији знамо за Светог Теофила Кијевског који је био монах као и за један број монаха Дивјејевског манастира. Ипак, како устројство монашког живота не претпоставља

весно понашање и ако се доведе у одговарајући контекст, све оно што су говорили људима у тренуцима наизглед потуног бунила, све „бесмислице“ могу се осмислити и дешифровати од стране оних којима су биле упућиване. Они нису, као што су то умно оболеле особе, изван света других. Свако њихово понашање је смислено и у овоме је разлика.

(...)

ПИТАЊЕ: У доба Петра Великог, јуродиви су критиковали владавину цара и пролазили су некажњено. Зашто? Јесу ли их цареви држали за „луде“ или су веровали да су они Божији изасланици?

Ж. К. ЛАРШЕ: Није се увек завршавало без последица. Било је међу њима оних који су били затварани. С друге стране, било је и оних који су били прозорљиви и који су могли да „виде“ будућност па су они најчешће сматрани за светитеље и били веома цењени.

ПИТАЊЕ: Световна власт и црквено устројство били су увек критиковани од стране јуродивих, али такође и од стране јеретика и присталица разних облика револуција. Шта представља разлику? Садржина критика? Њихова форма? Можда циљ?

Ж. К. ЛАРШЕ: „Људи Христа ради“ нису увек критиковали нити су оспоравали политички режим као такав. Поштовали су Цркву али су стално инсистирали на суштинском хришћанском животу, који није само исповедање вере речју него напротив, претпоставља исповедање Христа читавим бићем и свеукупним животом. Имали су веома близак однос са многим битним људима (у политичком смислу) које су желели да подстакну на промену (покајање), а некада су чак имали за циљ промену некакве одлуке која би била штетна за друштво.

(...)

ПИТАЊЕ: Да ли је данас подвиг јуродства могућ?

Ж. К. ЛАРШЕ: Данас људи живе веома отуђено и затворенији су него раније. Поред тога, нема више лаика па чак ни монаха који воде онако строг аскетски живот какав су водили „људи Христа ради“ а који нам делује тако неодвојив од њих самих. Пре четрдесетак година, када сам први пут отишао на Атос, била је још неколицина јуродивих тамо; током последњих десетак година, сретао сам тамо само једног. Иако је имао већ око седамдесет година, био је у непрекидном подвигу смиравања трпевши у љубави многобројне увреде па чак и батине. Они који су имали духовни вид, одлазили су код њега за духовне савете а он им је увек давао душекорисне поуке и то језиком који није био за остале разумљив, али за оне којима се обраћао, његове речи имале су немерљив значај.

ПИТАЊЕ: Да ли је јуродство Христа ради постојало, бар као феномен, у католичкој или протестантској цркви?

живот ван заједнице (какав су ови подвижници углавном водили), то је нормално да их је већи број међу лаицима него међу монасима.

ПИТАЊЕ: Рационалисти посматрају „луде Христа ради“ као ментално оболеле особе. Мислите ли да има истине у оваквом гледишту?

Ж. К. ЛАРШЕ: Гледајући искључиво појавне облике њиховог понашања, тешко је, па чак и за врло опрезног психијатра, да очу да је реч о симулирању лудила. Једина разлика између правога и лажнога јуродивог је у томе да прави јуродиви није истински луд. Духовни оци и најближи сродници сведочили су да су посматрали ове подвижнике у неким ситуацијама када ови нису били свесни тога и да је њихово понашање било апсолутно уобичајено и нормално. У ствари, величина њиховог подвига је у томе да он није наметнут, већ се догађа на нивоу слободне одлуке. Још једна чињеница говори овоме у прилог: ако се анализира њихово наизглед бесло-

Ж. К. ЛАРШЕ: Није. Вероватно због тога што за католичку и протестантску цркву није типичан овако строг вид подвизавања.

ПИТАЊЕ: Данас се појам јуродства често користи у потпуно другачијем смислу, па се дешава да јуродивима називају поједине уметнике. Али, њихов циљ је да забодију славу, да себе издигну над осталима. Гордост, таштина и друштвени успех оно су за чим они иду.

Ж. К. ЛАРШЕ: Наравно, циљ Христових јуродивих подвижника био је сасвим друге природе. Као што сам већ рекао, ако говоримо о њиховом

социјалном животу, он је увек био окренут ка другоме, али не у смислу да задиви, већ, ако може, у духовном смислу, да човека окрене ка покајању. Јуродиви живи у сталном повигу смиравања, он не живи за себе, већ за Христа и ближњег. Ипак, да не би дошло до конфузије при употреби овог термина, боље је Христове подвижнике о којима говоримо, називати „лудима Христа ради“. Тај појам налазимо у литургијским текстовима а користи се и у грчком језику (*δια χριστου σαλο*), руском (Христа ради јуродивѣх), на француском такође (*fous en Christ*). Јер, оно што је заиста битно за јуродиве хришћане није њихова појава која је налик некаквом лудилу, већ чињеница да све оно што раде је Христа ради.

ПИТАЊЕ: Може ли јуродство бити посматрано као неопходан или макар користан феномен за Цркву, кроз који се остварује равнотежа и решавају извесне тензије. Може ли оно да спречи формализам и опште осиромашење духовног живота?

Ж. К. ЛАРШЕ: „Лудост Христа ради“ није ни институција нити некакав феномен. Очигледно је да у житијима подвижника има доста тога заједничког, ипак, њихов подвиг остаје увек на нивоу индивидуалног. Као што сам већ више пута нагласио, „лудост Христа ради“ извире из унутрашњег дела бића и представља личну аскезу. Иако се код јуродивих могу уочити заједничке особине, ови подвижници су у исто време веома различити. Зато ми се чини веома неприкладним говорити о јуродству

као о институцији јер јуродиви немају своје школе нити ученике. Дobar пример за то је Свети Андреј Јуродиви који изричито одбија захтев човека који је дошао тражећи да му постане ученик и да га следи. Јуродиви свакако имају своје место у друштву али то место им обезбеђују изузетне личности Христових подвижника а никако институција.

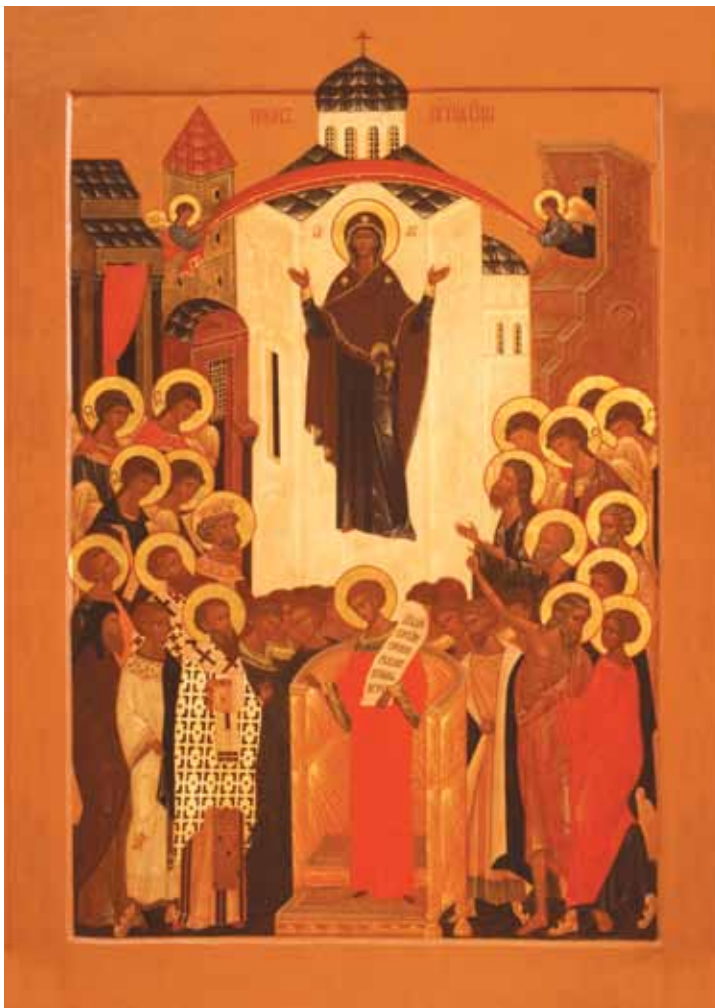
Велики број „лудих Христа ради“ био је прогоњен од стране црквених власти (чак и неких епископа) и зато се понекад чини да постоји извесна тензија између јуродства и цркве као институције. Сваки од ових подвижника пленио је Духом Светим и, уз Његову помоћ, јединственим духовним ауторитетом који окупља око себе велики број верника. Истовремено, јуродиви Христа ради били су покретачи духовне обнове; један број епископа и митрополита давао је благослов и охрабривао ове подвижнике.

(...)

Не желим да негирам да црква, као институција, понекад има тенденцију да себе сведе на ниво формализма и ритуала, да је некада очаравају богатство и моћ. Пророци, старци, „луди Христа ради“, као и сви верујући који истински живе Христом, чине Цркву која је Тело Христово оживљено Духом Светим, они никако не могу чинити некакву људску творевину у оквирима

друштва или „државу у држави“. Не желим ни да негирам да јуродиви снажно, начином свог живота и посведоченом одвојеношћу од овог света и његових закона, потврђују да Царство Божије није од овога света (Јн 18, 36). Они нас непрекидно подсећају да је, противно ритуализму, формализму и морализму, реч та која убија а Дух Свети онај који оживљава (2 Кор 3-6). Али сам Христос је на више места („а први ће бити последњи и последњи први“, или као у Блаженствима (Мт 5, 3-12) нагласио да хришћанство не подлеже законима овога света; Свети Апостол Павле говорио је о „лудости Божјих људи“ (1 Кор 17-27) и додао у име свих оних који заиста живе своју веру: „Ми смо луди Христа ради“ 1 Кор 4-10).

*Првели са француског
Наталија и Здравко Николић*

ОСВЕЋЕНА НОВА ЦРКВА У МАЛИМ ПЧЕЛИЦАМА – КРАГУЈЕВАЦ

У недељу 14. октобра Његово Преосвештенство епископ шумадјски Г. Јован осветио је новоподигнуту храм у Малим Пчелицама, надомак Крагујевца. Овај храм посвећен је Пресветој Богородици Тројеручици, оној која је донела на свет Бога, Христа преслатког. Верни народ Малих Пчелица и суседних места, дочекао је владика Јована са великом радошћу, јер освећење храма Пресвете Богородице Тројеручице, за њих пре свега значи да ће имати богомољу у своме месту.

Након освећења храма и полагања моштију Светог Лазара Косовског, Владика је служио Свету Архијерејску Литургију у којој су му саслуживали, Архијерејски намесници лепенички и крагујевачки, и свештенство оба намесништва.

У Литургијском сабрању узели су учешћа и ученици богословије Свети Јован Златоусти из Крагујевца, док је предивним појањем Литургију улепшао катедрални октет Саборног храма „Кир Стефан“.

Његово Преосвештенство Епископ шумадјски Г. Јован је надлежног пароха протонамесника Зорана Митровића, одликовао достојанством протопрезвитера-ставрофора, за труд, залагање и љубав, око подизања храма Тројеручице.

На предлог црквене општине малопчеличке, владика је доделио одликовања заслужним људима за помоћ при градњи храма. Господин Милан Жујић из Крагујевца и госпођа Зага Маринковић из Рима (Италија) одликовани су орденом Војда Карађорђа. Архијерејску грамату признања добили су фирма „Водо Монт“ – Милија Радовић из Малих Пчелица, и госпођа Снежана Митровић. Многе друге организације и појединци добили су Архијерејске грамате захвалности и Архијерејске захвалнице.

Литургијско сабрање и славље настављено је трпезом љубави у ресторану „Бисер“ у Станову.

Идеја за подизање храма у Малим Пчелицама је потекла од самих мештана 1998. године, који су затражили и добили благослов од блаженопочившег Епископа шумадјског др Саве Вуковића, за почетак градње новог храма. Мештани, предвођени свештеником Зораном Митровићем, успели су да добијени благослов за отпочињање радове претворе у дело, па су исте године освећени темељи новог храма. Трудом и залагањем свих парохијана ове Црквене општине, радови су извођени пуних четрнаест година и ове године су завршени.

Срећко Зечевић, јереј

Беседа епископа Јована на освећењу цркве:

Благословен Бог у Тројици, браћо и сестре, који је данас послао Духа Светога и осветио овај храм у Малим Пчелицама. Овај храм и ово парче земље постали су парче неба. Заиста је могуће да парче земље постане парче неба. Могуће је, јер се у храму Божијем, којег смо, као што рекох, данас осветили, Духом Светим савршава Света Литургија. А у њој и на њој силази Дух Свети, силази Бог са неба и уздиже оно што је земаљско у небеско. Зато је заиста храм Божији на земљи парче неба на земљи.

Молим вас, када улазите у Свети храм на Света богослужења, посебно на Свету Литургију, чините то улазите са осећањем да улазите у дом Божији, да улазите

тамо где Бог царује, где Дух Свети царује, да улазите тамо где се савршава Светиња над Светињама, тамо где се оно што је природно претвара у натприродно, браћо и сестре. Улазите у храм са вером и осећањем да вас ту Бог прима и да је у храму Бог раширио руке, као што их је раширио над целом

васељеном земаљском, да вас прихвати, да вас прими, да вас саслуша, да Му кроз молитву кажете шта вас мучи, шта вас сналази. И не само да Му кажете шта вас мучи, какава вас беда налази, него и да

Му благодарите, да Му захвалите што сте доживели дан да уђете у храм Божији. Бога треба славити, Богу треба благодарити, најпре славити Га и благодарити Му, па тек онда молити Му се.

Као што нам је потребна припрема за било који посао који обављамо у току дана, тако нам је потребна припрема и за долазак у цркву: да осетимо да је то Светиња и да стајемо на освећено место где говори Бог кроз Свету Литургију. Рекох, у цркви се савршава најсветија Тајна – Тајна Цркве, Тајна Литургије из које произилазе све Свете тајне. Сваког хришћанина који у храм улази са страхом, вером и побожношћу, како то често чујемо у Светим богослужењима, храм освећује. И ми, браћо и сестре, бивамо освећени.

Поред тога што је храм парче неба на земљи, храм је и рај. Да, он симболише рај зато што у њему станује сам Бог, Владика, Господ. Зато Христос својим присуством преображава, Он освећује и у рај уводи оне који су у храму Његовом. Утешно је, браћо и сестре, ићи у храм, јер сетите се како је наш народ на свој начин рекао у оној народној песми – бежи у цркву Краљевићу Марко, зар не видиш да ћеш да погинеш.

Црква је Тело Христово, она је ограда наша, она је одбрамбени зид наш. Ако смо у тој огради, не треба да се плашимо онога што је изван ограде, макар то били и најљући непријатељи. Када си у цркви, онда си ограђен Духом Светим, онда си заштићен. Црква је саздана од наших душа, као што каже један Свети отац. Да, од наших душа... Тако је и овај храм саграђен од ваших прилога, од ваше молитве, од ваше љубави, осећања да је ово ваш дом, да је ово ваша заједничка кућа. Када апостол Павле помиње хришћане, он каже да треба да се узиђују у живи храм као живо камење.

Све што бих вам данас пожелео, већ сте чули у молитвама на освећењу храма и на Светој Литургији. Томе нема шта много да се дода. Једино вам препоручујем да се, када улазите у храм, сећате данашњег Јаванђеља које сте чули на Светој Литургији, а које каже: што желиш себи, то чини и

другоме. То нам је порука данашњег Јеванђеља, и не само данашња порука: то нам је животна порука. У свим књигама целог света и свих народа нећемо наћи тако дивну заповест, односно начин како да решавамо и личне, и породичне, и друштвене, и црквене, и државне проблеме – до ове јеванђељске: што не желиш себи, немој чинити другоме.

Нико не воли да има непријатеља. Али, немој ни ти бити другом непријатељ. Ако си неком непријатељ, онда ће и они други теби постати непријатељи. Не треба имати непријатеља у човеку, непријатеља треба тражити у греху. Грех, ђаво и смрт, то су наши непријатељи, што би рекао Преподобни отац Јустин Ћелијски.

Нека би нам Господ дао сваког добра и да испуњавамо ову заповест Христову. Ко од нас не жели да о себи чује лепу реч? Сви то желимо. Када сви желимо, онда је обавеза да прво ја другоме кажем лепу реч. Не очекујмо да ми о другоме говоримо ружно и да он о нама говори лепо. Не можемо једно говорити, а друго чинити, браћо и сестре.

Нека вам је срећно, нека вам је Богом благословено освећење овог храма. Хвала свима вама који сте и најмање помогли, било у ком виду, да се овај храм доврши. Хвала свима који сте се молили за оне који су се трудили око овога храма, на челу са вашим свештеником Зораном, кога смо, као што сте видели, данас одликовали највећим одликовањем којим може бити одликован један свештеник. То му је дато у знак захвалности, а не да се горди, да га то одликовање поспешује на још већу љубав и према Богу и према роду, на већу веру, на већу жртву, јер што год мислимо да смо учинили – можемо и више, браћо и сестре. Истина, Бог од нас не тражи више него што можемо, али то значи да не смемо да чинимо мање него што можемо. Нека сте срећни и нека сте Богом благословени.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

НА ОПЛЕНЦУ ЛИТУРГИЈА И ПАРАСТОС КНЕЗУ ПАВЛУ, КНЕГИЊИ ОЛГИ И КНЕЖЕВИЋУ НИКОЛИ

Карађорђева Топола, симбол слободе и јединства народа који је пред очима читаве Европе устао да се бори против моћног и снажног непријатеља, и данас је поново била стециште свих Срба. У храму Светог великомученика Георгија на Опленцу у присуству краљевске породице Карађорђевић и великог броја верника, служена је Света Архијерејска Литургија и парастос Кнезу Павлу, Кнегињи Олги и Кнежевићу Николи. Светом Литургијом је, са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, начелствовао Епископ врањски Г. Пахомије, а саслуживао је Епископ аустралијско-новозеландски Г. Иринеј, уз многобројно свештенство.

У беседи после Свете Литургије Владика Иринеј је рекао да је Кнез Павле уједно био и супериорни државник у једном малом европском народу, али и велики изгнаник који се, тек после седам деценија, вратио својој Србији. Говорећи о времену пред Други светски рат, Владика Иринеј је оценио да је Кнез Павле по сваку цену желео да избегне нове голготе српског народа, те се као савесни државник, определио за мир и постао прва жртва неизбежног бремена које је носила трагична епоха у којој је живео.

Похрањивању посмртних остатака у крипти на Опленцу, поред ћерке Кнеза Павла Јелисавете, са породицом, и представника државног врха на челу са председником Србије Томиславом Николићем, присуствовали су и представници европских краљевских породица, представници градске управе Лозане, кнез Никола Карађорђевић и чланови дипломатског кора.

Председник Србије Томислав Николић изјавио је да ће полагањем посмртних остатака Кнеза Павла, Кнегиње Олге и Кнежевића Николе Србија скинути са леђа део тешког терета који је, нажалост, сама натоварила на себе. „Конечно ће наћи мир у Цркви коју је саградио Краљ Петар Први Карађорђевић. Данас ћемо да скинемо са леђа део тешког терета који смо себи натоварили сами када смо се заслепљени садашњошћу одрекли поштовања вредне прошлости“, поручио је Николић.

Кнегиња Јелисавета, ћерка Кнеза Павла Карађорђевића, поручила је да је данас исправљена велика неправда и залечена велика рана и захвалила се председнику Србије Томиславу Николићу што је њен отац поново у Србији.

„Сигуран сам да би Кнез Павле волео да види породицу уједињену и искрено се надам да ће му се ускоро придружити и мој отац Краљ Петар који још почива у туђини“, рекао је Престолонаследник Александар Карађорђевић. Према његовим речима, данашњи дан је историјски тренутак за српску краљевску породицу Карађорђевић, али и велики дан за народ и државу.

ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ИРИНЕЈ НА ПУТУ ЗА ПЕЋКУ ПАТРИЈАРШИЈУ ПОСЕТИО ЕПАРХИЈУ ШУМАДИЈСКУ

Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј 12. октобра, заједно са члановима Светог Архијерејског Синода, посетио је на путу за Пећку Патријаршију Епархију шумадијску, и Његово Преосвештенство Епископа шумадијског Господина Јована.

ЛИТУРГИЈСКО ВЕНЧАЊЕ И КРШТЕЊЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋ

У понедељак 15. октобра, на дан Светог свештенотученика Кипријана и преподобног Андреја, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Каленићу.

Епископу су саслуживали архијерејски намесник лепенички протојереј-ставрофор Саво Арсенијевић, архијерејски намесник белички протојереј Небојша Младеновић, протојереј-ставрофор Милован Антонијевић и јереј Огњен Гречић. Литургијско славље употпуњено је појањем црквеног хора „Цар Лазар“ из Крушевца.

У склопу Свете Литургије, Епископ шумадијски Г. Јован венчао је Владана Радовановића и Јелену Радовановић из Јагодине и крстио њиховог четворомесечног сина Алексеја, а врхунац сабрања је било евхаристијско сједињење венчаних, новокрштеног младенца и присутних верника.

На крају Свете Литургије владика Јован је честитао младенцима венчање и крштење њиховог сина Алексеја

...из световног света

осврнувши се на стару праксу Цркве да се венчање и крштење обавља у саставу Свете Литургије.

После литургијског сабрања уследила је трпеза љубави уприличена трудом господина Владана Радовановића.

Слободан Савковић, јереј

ОДРЖАН СЕДМИ САБОР ФРУЛАША У СОПОТУ

У суботу 6. октобра, са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, одржан је седми Сабор фрулаша у Сопоту.

Фрулашки сабор је одржан у организацији Црквене Општине сопотске и Центра за културу Сопот, а под покровитељством Градске Општине Сопот.

Сабор је поздравним речима отворио председник Општине Сопот, Живорад Милосављевић, истакавши да је циљ ове манифестације очување и незаборав народне културе и уметности, изразивши задовољство што се сваке године пријављује све већи број такмичара, као и оних који увек радо слушају звук фруле.

У такмичењу је учествовало 18 јуниора и 12 сенора у појединачном такмичењу, као и шест дуета. Такмичари су дошли из различитих крајева Србије: Крагујевца, Београда, Младеновца, Ковина, Бруса, Жагубице, Лепосавића, Брзећа и других места. У ревијалном делу програма наступало је КУД „Космај“ из Сопота, као и музичка група „Данилушка“ из Београда.

Такмичењу је председавао музички жири у саставу Светлана Азањак (етномузиколог), Нада Замфировић (етномузиколог), Добривоје Тодоровић (професор фруле), Иван Милинковић (вокални солиста групе „Легенде“) и Александар Гавриловић (професор хармонике). Одлуком жирија победник у јуниорском делу такмичења је Јован Бургић из Бруса, у сениорском: Дарко Крисан из Бруса, а у дуетском: Јана и Богдан Лукић из Крагујевца, док је специјална награда овогодишњег такмичења припала фрулашком дуету Сашка Димитријевић и Јован Бургић из Бруса.

На крају програма, водитељ Омер Петојевић најавио је председника Градске Општине Сопот Живорада Милосављевића који је награђенима уручио победничке награде.

Горан Лукић, јереј

ШУМАРИЦЕ – ЛИТУРГИЈСКО СЕЋАЊЕ НА НОВОМУЧЕНИКЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ

Светом Архијерејском Литургијом на платоу испред храма Светих Новомученика Крагујевачких у Шумарицама, обележен је дан спомена на Крагујевчане стрељане 1941. године. Свету Литургију и молебан Новомученицима служио је Његовог Преосвештенство Епи-

скоп шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства Епархије шумадијске.

Након молебана венце су крај споменика стреланим ђацима и професорима положили ученици Прве крагујевачке гимназије, председник Републике Србије Томислав Николић, градоначелник Крагујевца Верољуб Стевановић, председник Скупштине града Саша Миленић, потпредседник Скупштине Србије Константин Арсенијевић, министар просвете Жарко Обрадовић, министарка енергетике Зорана Михаиловић, министар културе Братислав Петковић, делегације Скупштине Србије, министарства одбране и спољних послова, амбасадори Палестине, Немачке, Словачке, Белорусије као и делегације градова пријатеља и побратима. У Спомен парку Шумарице одржан је Велики школски час, јединствена антиратна манифестација на којој је изведена поема „Они су ушли у дом наш“ аутора Јована Зивлака из Новог Сада. Ове године 21. октобар први пут је обележен као државни празник, Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату. Велики школски час одржава се од 1944. године и у почетку је имао локални карактер. Од 1971. године утврђује се његова концепција и тада прераста у уметничку манифестацију. За свако извођење написано је оригинално књижевно и музичко дело. До данас је изведено 28 поема, два драмска дела и 33 оригиналних музичких дела, а учествовало преко 50 хиљада извођача.

Антиратну поруку извођењем поеме „Они су ушли у дом наш“ из крагујевачких Шумарица послали су великани нашег глумишта Марко Николић, Горица Поповић, Дејан Цицмиловић, Надица Јуришић, Саша Пилиповић, Миодраг Пејковић, Ненад Вуловић, Алдин Салиховић и други. Музику је компоновао Мирослав Штаткић, режирао Божидар Димитријевић, а сценографију урадио Миливоје Штуловић.

ХРАМОВНА СЛАВА У ЈЕЛОВИКУ

Мештани питомог шумадијског села Јеловик на обронцима Букуље надомак Аранђеловца, прославили су у петак, 19. октобра своју храмовну славу, Светог апостола Тому. Свету Архијерејску Литургију тим поводом служио је Његово Преосвештенство, Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење архијерејског намесника орашачког, протојереја-ставрофора Миће Тирковића и више свештеника тог намесништва.

После прочитаног Јеванђеља, Владика је честитао сабраном народу храмовну славу и нагласио да је то слава свих верника, те да би из сваке куће бар по један члан требао бити на служби, јер је слава празник и радост за све. Владика је говорио и о значају и неопходности праве вере; вере у Бога, али и вере у човека, јер

...У ШУМАРИЦАМА

имати веру значи имати поверење. Не можемо имати праву веру у Бога, ако немамо вере у човека, у ближње и пријатеље.

После заамвоне молитве учињен је опход око храма а затим је пререзан славски колач и освештано жито које је припремио овогодишњи домаћин славе, Миливоје Јаћимовић из Јеловика са својом породицом. Часне дужности домаћина храмовне славе за идућу годину прихватио се Саша Тодоровић из Аранђеловца. Након Свете Литургије, у организацији надлежног пароха јереја Дејана Тодоровића и домаћина славе – породице Јаћимовић, приређена је трпеза љубави под шатором у порти храма где се сабрање наставило до касних поподневних часова.

Милован Ранковић, протонамесник

ОСВЕЋЕЊЕ ПАРОХИЈСКОГ ДОМА У РАЉИ

У суботу, 20. октобра, на дан Светих мученика Сергија и Вакха, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Сретења Господњег у Раљи, уз саслужење свештенства Архијерејског намесништва космајског и уз присуство великог броја верника. Том приликом Епископ Јован одликовао је надлежног пароха, Славишу Поп Лазића, чином протојереја. По завршетку Свете Литургије, владика Јован извршио је освећење парохијског дома и чесме и том приликом одликовао је добротворе ове светиње.

Орденом Светог Симеона Мироточивог одликовао је Живомира Радосављевића из Раље, а Архијерејским граматама одликовао је: Драгована Векића, Живомира Ђуричића, Предрага Максимовића и Драгана Јаковљевића, сви из Раље, као и Дејана Ковачевића, Слободана Чејовића и Југослава Јосифоског из Београда.

Бојан Миленовић, вероучитељ

ГОДИШЊИЦА УПОКОЈЕЊА ПРВОГ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ВАЛЕРИЈАНА (1947-1976)

У уторак 23. октобра на дан Светих мученика Евлампиа и Евлампие, навршило се 36 година, од упокојења блажене успомене првог Епископа шумадијског Г. Валеријана. Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је заупокојену Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу уз саслужење више свештеника и ђакона. После Заамвоне молитве одслужен је парастос Епископу Валеријану. У беседи над гробом блаженопочившег Епископа Валеријана, владика Јован истакао је веру коју је имао владика Валеријан. Та вера га је носила, и он је дао пример да вером можемо победити све невоље и недаће које нас сналазе у животу.

Из животописа блаженопочившег Епископа Валеријан (у свету Василија Стефановића) издвајамо да се родио у Великој Лешници у Подрињу у скромној трговачкој породици од оца Милорада и мајке Катарине 15/28. јуна 1908. године. Основну школу завршио је у свом родном месту, шест разреда гимназије у Шапцу 1925, Богословију „Свети Сава“ у Сремским Карловцима 1931, а Богословски факултет у Београду 1935. године. Као студент теологије био је стипендиста Епископа банатског др Георгија (Летића). За време школовања био је одличан ученик и студент. За суплента Друге мушке гимназије у Београду постављен је 26. децембра 1936. Професорски испит положио је у фебруару 1939. и у том својству остао је све до избора за Епископа.

СЛАВА ЦРКВЕ У ГОРЊОЈ ТРЕШЊЕВИЦИ

Празник Преподобне мајке Параскеве – Свете Петке, прослављен је и ове године свечано у Горњој Трешњевици код Аранђеловца. Свету Архијерејску Литургију у храму посвећеном овој многопоштованој светитељки, служио је Преосвештени Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештенства орашачког намесништва. Не мали храм био је испуњен верницима Трешњевице и околине, који су се сакупили да са својим Епископом и свештенством прославе Бога Живога и Његову угодницу Свету Петку.

Честитајући сабраном народу храмовну славу, Владика је истакао значај светиње живота, и то не било каквог, већ хришћанског живота, који се у Цркви и кроз Цркву остварује. Осврнувши се на прочитано Јеванђеље о мудрим и лудим девојкама, Владика је нагласио да смо позвани и дужни пред Богом, али и пред ближњима, да се трудимо да одржавамо светиљке своје, тј. душе наше. Морамо целог живота доливати уља да би те светиљке гореле, а то значи да морамо имати и показивати хришћанске врлине и одбацивати страсти којима гасимо душе своје. На крају ће свако – и цар и владика, и свештеник и монах и сваки човек, морати Богу дати одговор зашто је дозволио да се угаси светиљка душе његове.

Током свете Литургије, Владика Јован је произвео у чин протонамесника надлежног пароха Новицу Ескића. На крају Литургије извршен је опход око храма и пререзан славски колач, а потом је уприличена заједничка трпеза, коју је припремио домаћин славе Иван Михаиловић из Доње Трешњевице.

Александар Миловановић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ ЛУКЕ У МЛАДЕНОВЦУ

У Цркви Светог апостола и јеванђелисте Луке, која се налази на младеновачком гробљу, на дан истоименог светитеља и Светог Петра Цетињског, 31. октобра, служена је Света Архијерејска Литургија.

Храм, који је скромних димензија, био је премали да прими велики број верника, који су дошли са жељом да са Његовим Преосвештенством Епископом шумадијским Г. Јованом, коме је салуживало свештенство младеновачког намесништва, учествује у Светој Литургији.

У својој беседи Епископ Јован говорећи о Светом апостоли Луки, истиче да се он удостојио да буде са Христом, да гледа лицем у лице Христа, да буде са Њим док је био на земљи а исто тако да буде сведок Његовог васкрсења. И то је управо оно што Свети апостоли потврђују, да не проповедају ништа што нису видели, већ Онога кога су очи виделе и руке опипале. То је довољан разлог

да ми хришћани верујемо у Бога. Не измишљеног, већ оваплоћеног Бога. Бога који је сишао с неба међу људе, живео с њима и који је учинио домострој како да се људи спасу и послао Сина свога Јединороднога да свет буде спасен кроз Њега.

Након Свете Литургије, Епископ Јован је у Цркви Светих праведних Јоакиме и Ане у Међулужју код Младеновца освештао крстове за куполе овог предивног храма у изградњи.

Обраћајући се присутнима владика је позвао да нам данашње освешћење и постављање крстова буде подстрек, да се, када год пролазимо поред храма и када год улазимо у њега, сетимо да се крстом спасавамо и да нас је Господ преко своје крсне жртве највише загрлио, изљубио и призвао к себи.

Након тога приступило се трпези љубави коју су верници и свештенство младеновачког намесништва с љубављу припремили.

Петар Лесковац, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У ЛЕСКОВЦУ КОЛУБАРСКОМ

На дан Светог великомученика Димитрија 8. новембра, окупио се лесковачки народ са децом да обележи храмовну славу и велики јубилеј – сто двадесет година од изградње храма. Прослава је почела дочеком Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, који је служио је свету Архијерејску литургију уз саслужење свештеника протојереја-ставрофора Виде Милића и јереја Горана Ракића, Владимира Димића и Ивана Иванковића. После прочитаног јеванђеља Владика је честитао славу окупљеном народу и подсетио да се слава прославља кроз Литургију, а не јелом и пићем. „Слава је ту да нас сабере у храм, на молитву око свеће и колача, на Свету Литургију. Ми данас на Литургији приносимо хлеб и вино и уље, и све то освешћује Дух Свети. Дух Свети треба да освети и ваш принос за вашу славу.“, рекао је владика и истакао да Бога стално треба да имамо у мислима и да се за све молимо Богу, али да се Литургија слижи само за христољубиви народ.

После причешћа деце и верног народа, уследила је литија око храма, а затим је Владика испред храма презао славски колач. На општу радост, Владика је одликовао јереја Горана Ракића достојанством протонамесника. Трпезу љубави су припремили верници са својим свештеницима.

Владимир Димић, свештеник

ОБНОВЉЕЊЕ ХРАМА СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА – ЂУРЂИЦ, КРСНО ИМЕ ВЛАДИКЕ ЈОВАНА ШУМАДИЈСКОГ

У петак, 16. новембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован прославио је своју Крсну славу, празник Обновљења храма Светог великомученика и победоносца Георгија – Ђурђиц.

На позив Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, у престолном граду Крагујевцу, у центру Шумадијске епархије, боравио је Његово Високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије. У вечерњим часовима, очи празника Обновљења храма светог великомученика Георгија, Митрополит Амфилохије је срдечно дочекан у дому Владике Јована, пожелевши му срећно и Богом благословено навечерје Крсне славе. Сутрадан, на дан Крсне славе, Свету Архијерејску Литургију служили су митрополит Амфилохије и домаћин, Епископ шумадијски Г.

Јован, у Саборном храму Успенија Пресвете Богородице у Крагујевцу, уз саслужење четрнаест свештеника и четири ђакона. Радост Евхаристијског сабрања је употпуњена крштењем мале Јоване. По прочитаном јеванђелском зачалу, Митрополит Амфилохије је у својој беседи у Саборном храму, истакао да је Свети великомученик Георгије образац и пример верности Христовим речима о верности Божијим заповестима, до проливања сопствене крви која је најбољи показатељ љубави према Богу и ближњима. После заамвоне молитве, Митрополит Амфилохије благословио је и осветио славско жито

и славски колач, честитајући Владики Јовану Крсно име и свима онима који славе овог дивног хришћанског светитеља.

Сабрање је настављено у новом дому Епископа шумадијског, где је приређен пријем за свештенство и верни народ. Свечани славски ручак приређен је у поподневним сатима. Између великог броја свештеника, монаха и верника, гости на владичиној слави били су и: Митрополит црногорско-приморски Господин Амфилохије, Епископ врањски Г. Пахомије, Епископ браничевски Г. Игњатије, градоначелник Крагујевца Верољуб Стефановић, потпредседник Епархијског Савета Радиша Пљакић и многи други угледни гости, из културног, политичког и јавног живота града Крагујевца.

Поводом десетогодишњице Архијерејске службе Владике Јована на трону Епископа шумадијских, у току славског сабрања, приказан је документарни филм снимљен у продукцији Епархије шумадијске.

Срећко Зечевић, свештеник

КРШТЕЊЕ У КОВАЧЕВЦУ

У недељу 18. новембра, када наша Света Црква молитвено прославља Свете преподобномученике Галактиона и Епистима, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован у поподневним часовима у храму светог оца Николаја у селу Ковачевац надомак Младеновца, крстио је малу Љубицу, ћерку председника општине Младеновац Дејана Чокића и супруге Оливере.

У порти цркве у Ковачевцу родитељи мале Љубице, Дејан и Оливера заједно са својом породицом, кумом Предрагом Урошевићем из Кусатка, свештенством и великим бројем гостију са великом љубављу дочекали су свог Владика.

На крштењу Епископу су саслуживали Архијерејски намесник младеновачки јереј Жељко Ивковић, протојереји Милорад Лазић и Слободан Кеџић, протонамесник Владан Јовановић и ђакон Иван Гашић. После крштења Његово Преосвештенство честитао је родитељима мале Љубице крштење, након чега се приступило трпези љубави у породичној кући породице Чокић.

Ратко Аврамовић, јереј

...У СВЕШТАНИЈА

ОСВЕЋЕНИ ТЕМЕЉИ ЗА НОВИ ПАРХОЈСКИ ДОМ У СОПОТУ

У суботу, 24. новембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован освештао је у порти Вазнесењског храма у Сопоту, темеље за нов парохиски дом. Градња будућег парохиског дома, благословом Епископа шумадијског Г. Јована, почиње наредних дана, а радови ће се изводити по пројекту архитекте др Божицара Милосављевића из Сопота, по коме је предвиђено да нови објекат има око 400 квадратних метара корисног простора са три стамбене јединице и подрумским просторијама.

Пре освешћење темеља новог парохиског дома у Сопоту, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован посетио је храм Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама, где треба да започну радови на рестаурацији и адаптацији црквене сале и библиотеке, у вези којих је Епископ дао низ корисних савета, благословивши почетак радова ових Црквених Општина.

Горан Лукић, јереј

ОСВЕЋЕЊИ КРСТОВИ И ЗВОНО ЗА ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ПАНТЕЛЕЈМОНА У КОМАРАНУ

У недељу 25. новембра, када Црква прославља Светог Јована Милостивог и Светог Нила Синајског, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства Архијерејског намесништва левачког, освештао је крстове и звон за нови храм у селу Комарану код Рековца. У препуном храму Владика Јован се обратио верном народу, честитајући им овај дан радости: „Данас ваш храм добија своју круну, добија своје обележје, а то је знак крста Господњег... Нека ово звон које смо осветили увек звони на радост и нека вас позива на службу Божију, али знајте да оно има два тона, тон радости када се сабирате и окупљате на молитву и тон жалости када не будете учествовали у Светим Богослужењима. Хвала свима вама који сте дали прилоге за набавку ових крстова и нека би Господ дао да овај храм што пре завршимо и осветимо.”

Према казивању мештана села Комарана и Мотрића а нарочито породице Газдић, међу којима и данас има живих сведока, градња цркве започета је 1943. године на имању фамилије Газдић. Грађа за изградњу храма довожена је са планине Лухор, уз велике напоре у тешким годинама сиромаштва и оскудице црква је завршена 1. августа 1944. године а освешћена осам дана касније на дан Светог Великомученика Пантелејмона коме је и посвећена.

Уочи храмовне славе 1948. године, неверници овога краја са секирама и крамповима срушили су цркву брвнару. Камени блокови из темеља храма употребљени су за зидање задружног магацина у Комарану који је у пожару потпуно изгорео 1972. године а један део каменних блокова уграђен је у темеље средње школе у Рековцу.

Градња данашњег новог храма на темељима порушене цркве брвнаре, започета је 1997. године са благословом блаженопочившег Епископа Саве. Због малог броја домаћинстава који припадају овом храму и недостатка средстава градња траје до данас. Завршетком радова на звонику који се ових дана приводе крају, храм ће бити сачуван од пропадања. У храму је разведена електрична инсталација, постављени су прозори и врата, набављен је мермер за под а у току је израда иконостаса. Од грађевинских радова предстоји покривање храма и малтерација унутрашњости храма.

Сретко Петковић, протонамесник

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У МНАСТИРУ ЋЕЛИЈАМА КОД ЛАЈКОВЦА

У недељу 25. новембра поводом деведесетосме годишњице завршетка битке на Враче-брду којом је окончана Колубарска битка, Преосвешћени Епископ шумадијски Г. Јован служио је свету Архијерејску Литургију у храму манастира Светог великомученика Георгија у Ћелијама код Лајковца. Епископу су саслуживали Архијерејски намесник Колубарско-посавски, Златко Димитријевић, протојереј-ставрофор, парох петчански Војислав Одавић, протојереј и гост из браничевске епархије јеромонах Петар (Богдановић) из манастира Заова.

У беседи након прочитаног одељка из Светог Јеванђеља о Милостивом Самарјанину, Епископ Јован је подсетио верне да су питања са почетка овог Евађеља: „Шта треба да чинимо да задобијемо живот вечни?“ и „Ко је мој ближњи?“, важна и нама данас. Ова питања треба стално да имамо на уму јер Свето Писмо говори о Царству небеском и вечном животу. У одговору на ова питања крије се тајна вечног живота, у љубави према Богу и ближњем. Потребно је да се запитамо да ли је то што чинимо и начин на који живимо, пут који нас води у живот вечни. Нису тешке ни Христове заповести ни јеванђелске врлине, и ако се човек потруди око њих Бог му даје снагу и силу за њихово испуњавање. Али човеку је тешко да се одрекне своје грешности и својих рђавих навика. Тешко му је да се ослободи самога себе. Зато питање Шта треба да чинимо да бисмо задобили живот вечни, треба да поставимо сада и овде јер наш живот није у нашим рукама и сутра већ може бити касно.

По завршетку Литургије прочитан је помен изгинулим ратницима Колубарске битке. Поред домаћих делегација венце на спомен-костурницу положили су и војни аташеи Аустрије, Чешке и Словачке. Прославу су својим присуством увеличали и председници градских општина Лазаревац, Драган Алимпијевић и Лајковац, Живоград Бојичић, као и наш истакнути књижевник Радован Бели Марковић из Лајковца. Присуство директора више јавних предузећа из лазаревачког и лајковачког краја указује на то да се са озбиљним припремама за прославу стогодишњице Колубарске битке 2014. године, почело на време.

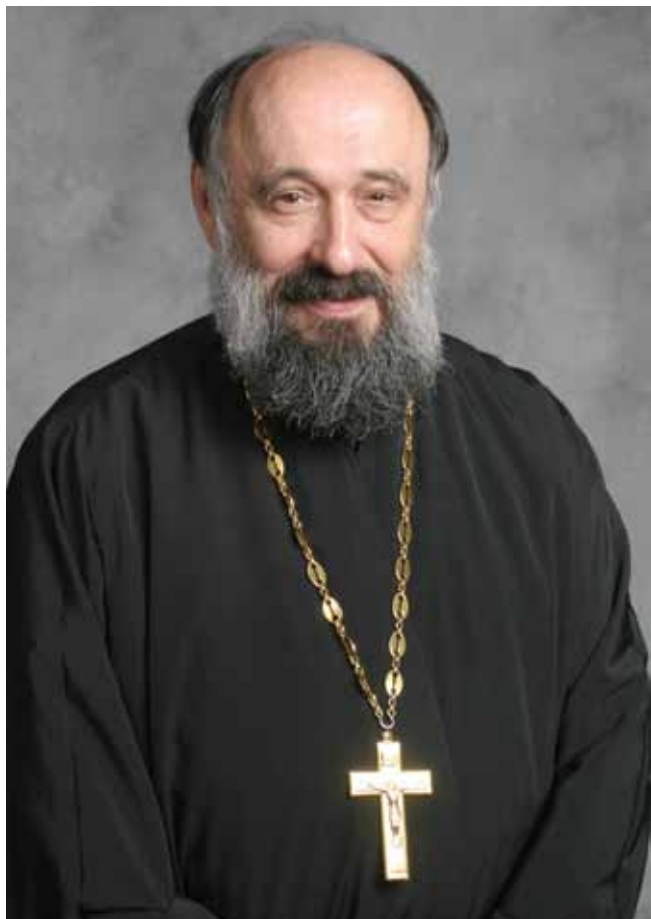
У наставку литургијског славља уприличена је трпеза љубави залагањем игумана манастира Светог Георгија, Макарија (Тошића) и братства манастира уз несебичну помоћ Градске општине Лајковац.

Влада Димитријевић, свештеник

Изводи из интервјуа са протојерејем Леонидом Ципином

ВАСИОНА, КОСМОС, ЖИВОТ – ТРИ ДАНА СТВАРАЊА

Отац Леонид Ципин је свештеник који је током година служења основао седам парохија у Немачкој. У време давања овог интервјуа (1. фебруар 2010. године) био је на челу парохије Свете Тројице у Дортмунду, у Берлинској епархији. Изван Немачке отац Леонид је чувен као оригиналан теолог, познат по књизи *Дакле, шта су то дани Стварања?*, која је у ствари одломак из његовог фундаменталног дела *Васиона, космос, живот – три дана Стварања*, објављеног почетком 2009. године. Отац Леонид се упокојио 30. октобра 2010. године. Интервју у целини можете пронаћи на сјату Епархије шумадијске: <http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>

Алексеј Веселов: Шта вас је инспирисало, оче Леониде, за тумачење Шестоднева?

Отац Леонид: Тема порекла створеног света интересовала ме је, може се рећи, од раног детињства. Средином 50-их година прочитао сам у часопису „Млади техничар“ чувену студију о Великом Праску путем којег је покренут наш универзум, о пореклу галаксија и планета. Студија ме је задивила. У њему сам увидео да се људско знање осмелило да обелодани најдубље тајне света око нас, укључујући и оне које се односе на почетак његовог постојања. Показало се да је могуће рећи да универзум као целина није вечан и бесконачан – како

смо учили у школи – већ да је имао свој почетак у времену и прилично измериву величину у простору. Даље интересовање о пореклу свих бића *подгревано* је научном фантастиком и мноштвом научних и популарних чланака објављиваних почетком 60-их година. Разуме се да је у том периоду срећу човечанства сачињавао свеprisутни мит о научном прогресу. У таквом душевном кретању појавило се као решење: постати физичар нужно значи *разумети* (=разобличити) тајну гравитације.

(...)

Ако је мој улазак у Цркву донекле резултат фрустрације могућностима науке, ипак, није био повезан са повесним тумачењем првих глава Књиге Постања. Штавише, у првим годинама мог црквеног живота прихватио сам какве-такве идеје о њиховом полумитолошком садржају, с позиције која подсећа на приступ В. И. Иљина. Другачије схватање ових глава дошло је изненада, крајем 80-их година, када сам предавао у недељној школи за одрасле при Покровском манастиру. Једном од полазника, који је одлучио да чита Библију *из почетка*, скренуо сам пажњу на очигледне формално-логичке противречности у Шестодневу, као што су: *Ако су дани стварања уобичајени земаљски дани, како они могу бити јутро, подне, вече и ноћ у прва три дана, пре него што је било дневне светлости?* И друго томе слично.

Припремајући се за одговор, отворио сам Библију и почео да читам прве стихове. Одједном се мојој пажњи *прикачио* израз: *А земља беше без обличја и пуста, и беше тама над безданом...* Како је силна песничка метафора – *беше тама над безданом*, помислио сам. Шта она може да значи? Одговора нисам налазио. Али, шта ако то није поезија, већ особина створене материје?, помислих. Затим сам се сетио многих расправа о природи прве сингуларности, *ембриону* васионе у којем је до Великог Праска била фокусирана целокупна творевина. *Ембрион садржи бездан материје која се чак и у условима потенцијалне нарушености може назвати и мрак*. Сингуларитету у целини погодује израз – у поређењу с уобичајеним формама материје – да је она *без облика и пуста*. Следећи је дошао на ред Велики Прасак. *И рече Бог: Нека буде светлост. И би светлост*, првобитна васиона превасходно се састојала од светлости! Почео сам да се присећам познате космолошке теорије: накнадно одвајање светлости од материје описао је Георгије Гамов, потврдивши регистроване остатке исијавања. И опет у подударности са Библијом: *...и растави Бог светлост од таме*.

То је била експлозија. Показало се да почетак Књиге Постања није само поучна прича или *репортажа с места збивања*. Овде се акумулирало моје природнонаучно знање и трагање за по-

етским *оживљавањем*. Такође су се и сазнања из биологије поклопила са узлазном *лествицом* епохе Дана Божијег Стварања. Нема еволуционих епоха, а у теорију еволуције нисам веровао благодарећи знаменитим публикацијама из 70-их година у студијама И. А. Шредера, И. Чајковског, С. Мајна итд. То је почетак рађања новог схватања Божијег плана при стварању света. Након извесног времена поделио сам своја нова сазнања са полазницима недељне школе. Нису очекивали да ће чути овакве паралеле између Библије и природних наука. На крају је стајала молба: *Објавите, молимо вас, све ово*. Обећао сам. Ево, недавно је обећање испуњено.

А. В.: Ви сте на књизи Васиона, космос, живот радили више од десет година. Зашто се рад толико одужио?

Отац Л.: Пре свега, због великих пастирских обавеза. И, наравно, због обима посла. У почетку, крајем 1994. године, када се јавила могућност њеног објављивања, испоставило се да извесне природно-научне претпоставке не одговарају тумачењу Шестоднева. После неколико месеци рада формирала се ова варијанта рукописа. Све ово је било неопходно ради научне и богословске актуелизације. Пре свега, ради науке. У то време био сам готово десет година одвојен од физике. Такође, значење старојеврејских речи и израза аналогних руском *небо и земља, без облика и пушта, тама над безданом* требало је разјаснити помоћу одговарајућих речника и уџбеника старојеврејског језика. Очигледно да је тумачењу Шестоднева била неопходна богословска дорада и филтрирање светоотачког мишљења.

(...)

Упознавање с новом литературом, рад на језицима и изучавање најзначајнијих истраживања однели су још неколико година. У то време сам уочио основне проблеме богословског тумачења Шестоднева. Било је много непознаница. Сада је текст открио своје

тајне. Његови претходни проблеми при разумевању овако су преформулисани:

1. Шта се подразумева под *небо и земља* у првом стиху?
2. Какав је састав земље у другом стиху, за који су карактеристичне речи *безоблична, пушта и тама над безданом*?
3. Одакле се појављује вода у другом стиху, о чијем настанку претходно није ништа речено?
4. Зашто водени бездан у другом стиху није море, које је било створено касније и тако названо у десетом стиху?
5. Од чега се ствара светлост у трећем стиху?
6. Шта представља *тама* у четвртном стиху?
7. Шта означавају антропоморфизми у Шестодневу?
8. Шта је свод и зашто се назива небом у осмом стиху?
9. Како је значење јеврејске речи *јам* – дан?
10. Зашто се као делови свих дана стварања помињу само вече и јутро?
11. Зашто је дан на почетку стварања Бог назвао квантитативно: један, а не први као код свих наредних дана?
12. Ако су дани стварања уобичајени земаљски дани, како могу бити јутро, подне, вече и ноћ у прва три дана, пошто још није било дневне светлости?
13. Зашто се не спомиње вече седмог дана?
14. Колико траје дан стварања?

Такође је било нејасно како се Божија вечност односи према стварању света. Како изгледа предвечна Божија замисао о створеном свету? Оваква размишљања постепено су довела до тога да су на моме радном столу, међу многим другим књигама, главно место заузеле радови В. Н. Лоског. После њих су следили Свети Григорије Палама и Преподобни Максим Исповедник, а онда Г. В. Флоровски и владика Касијан (Безобразов). У једном тренутку постало је јасно да су теологију стварања, у основи, разрешили наведени византијски богослови, иако стваралачку улогу С. Л. Епифановича, Г. В. Флоровског и В. Н. Лоског сматрам значајном при разради мисли грчких Отаца.

Дакле, још је Свети Атанасије Александријски, размишљајући о стварању света, разликовао Божију природу и вољу. При томе, стварање света сматрао је *пројавом* воље Божије. Ово учење Светог Атанасије усвојено је и развијено од стране многих Отаца. Свети Кирило Александријски, подржавајући и развијајући мисао свога претходника, уместо *воље и хтења* употребљава термин *Божанска енергија* (=дејство, деловање), наглашавајући да стварање представља јављање енергија – рођење свега постојећег (овде има у виду Сина, Логоса Божијег); природа и енергија нису једно те исто. Све је то нашло своје довршење у учењу Светог Григорија Паламе о Божијој суштини и енергијама. Суштина, која постоји као нешто што је само за себе и не допушта заједничарење са собом – *непокретни покретач*,

јавља се узроком свега управо својим енергијама. О суштини се може говорити само у једнини, а о енергијама, које нам допуштају удеоначарење у Богу, најчешће у множини. Флоровски уопштено говори да енергије ни на који начин не могу утицати на унутрашњи живот Бога, као што бива, на пример, када дејствују приликом стварања света. Није Господ створио наш свет из нужности, већ искључиво Његовом добротом, источењем Његовог живота и љубави према нама.

Преподобни Максим Исповедник промишља о стварању света са друге стране, на основу његовог садржаја: свет који нас окружује утиче на нас својом лепотом, сврсисходношћу и организацијом. Уопштено говорећи, античка интуиција је претпостављала некакво постојање *идеја свих ствари*, називајући их логосима, али их је *смештала* унутар самих ствари. Хришћански богослови нису просто прихватили идеју о постојању логоса, већ су је и развили, почевши од Климента Александријског, Светих Кападокијаца, Дионисија Ареопагита и других Отаца, достигавши савршенство у лику Преподобног Максима Исповедника. По мишљењу хришћанских Отаца *логоси бића* нису толико идеје свих ствари, већ свагдашње *изливање доброте Божије* којом се показује *предсуштствено Божије виђење творевине*, принципа и закона створених бића, кроз које (ка Богу) стреми сав свет. Самим тим, неопходно је говорити не толико о *логосима идеја* колико о *логосима воље*, чије се постојање налази у сфери Божије воље или Божијих енергија, како је то касније јасно установио Свети Григорије Палама.

И, што је најважније, по учењу Преподобног Максима Исповедника, Ипостасна Премудрост Очева, Реч Божија (Логос) јавља се као *Источник свих логоса* ствари. Самим тим, Божански логоси слободно опредељују сав створени свет, јављају се као разлог његовог постојања, као оригинална, жива стваралачка сила Божија која себе реализује у творевини. Заиста, као што је речено у Символу вере: *Од кога је све постало*.

Ипак, дуго времена није било јасно каква је веза између ових блиставих богословских конструкција и Мојсијевих речи. На крају, као што често бива, пронађена је (веза) након потпуног застоја. У

једном моменту, после поновљеног ишчитавања сакупљених стихова Шестоднева, одједном је постало јасно да је пред нама Откровење које не може да се замени човековим алегоријским тумачењем. А идеја о дану као епохи подразумева да јутро и вече нису ништа друго до алегорије. Оно што треба рећи јесте да су јутро, подне, вече и ноћ пророку Мојсију *приказани* као сила кроз Откровење...

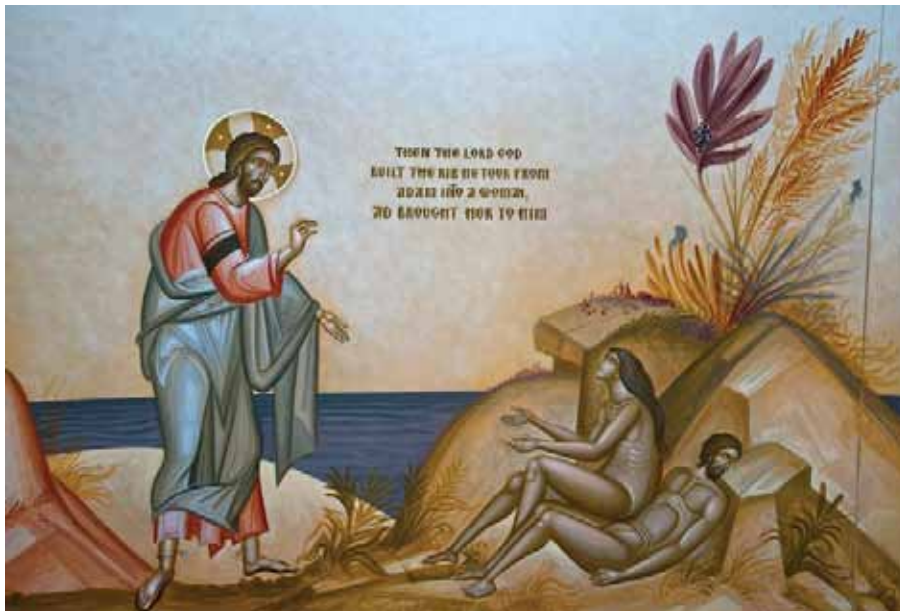
То је ћорсокак, али то је био и почетак, с тим што дан стварања није обичан земаљски дан – о томе нема говора – јер у прва три дана није било дневне светлости и, сходно томе, јутра и вечери. Потом сам почео размишљати о Откровењу као озарењу и о томе како је било Мојсију, о светлости на његовом лицу када је сишао с планине Преображења, о светлости Божанске енергије, како је схвата свети Григорије Палама. Веома ми је помогла мисао Лоског о усмеравању *светолучне силе* којом Бог прожима материју, на којој су присутне Његове речи, као и оне који држе Његове заповести, о чему нам говори Књига Постања. Не приметно је дошло поимање да светлост

која је обликовала дан Стварања јесте светлост Божанске енергије, *несуштасвених* логоса свеколике творевине. Али, та светлост није могла *отићи* из света. Без њега, без логоса, свет би био безоблична структура и некаква *материја*, таква каква је била, не би могла проговорити: *Нека буде светлост!* И одједном је постало јасно да је оно што је видео пророк Мојсије – јутро и вече – тако и назвао, *видевши умом сенке* бесконачног дана, назвавши га – Један Дан. И није тама више била тама, каквом је описана у другом стиху (Пост 1, 2). Тако је настала *радикална хипотеза* о природи дана стварања, како сам је назвао.

Преостала истина допуњена је објашњењем које се односило на *сенке* светлости Божанских енергија. Какве *сенке*? Ишчитавајући преподобног Максима Исповедника, приметио сам да има разних логоса: *логоси бића*, *логоси стварања*, *логоси познања*. У логосима бића присутни су закони природе, а у логосима стварања и познања – сав живот створеног света и свеколико његово кретање. Тумачење логоса и њихово јављање један су од *израза садржаја* светлости Божанске енергије. Да ли је тај садржај *видљив*? Мора да се види! Светлост ума је виђење светлости Божанске енергије. Његово *виђење* означава његово *поимање*.

Друга радикална хипотеза која се односи на Шестоднев настала је након упознавања с општепознатим садржајем Јеванђеља од стране изузетног библисте, епископа Касијана (Безобразова). Он је скренуо пажњу на двојност њихових садржаја. У њима се, с једне стране, развија историјско казивање, а с друге стране, садрже вишеструку поруку о спасењу и откровењу живота Божијег. И јеванђелисти, у основи, нису могли *утиснути* искључиво

откровење о земаљском, историјском догађању. Надаље је преосвећени Касијан указао на сличност двојединственог садржаја православног иконописа који се не може свести на реалистично осликавање. И четири Јеванђеља, по мишљењу епископа Касијана, јесу четири словесне иконе у којима такође имамо и хронологију и земаљска збивања, али и од Господа дато Откровење и повест о Његовој неземаљској природи. Ако је у једном од Јеванђеља најјасније *исписано* земаљско, у другом је у средишту казивања Божанско. Принцип *иконичности* показао се занимљивим у богословској анализи, зато сам покушао да га применим у тумачењу Шестоднева. Резултат је превазишао сва очекивања. Под један, антропоморфизми – *мучење* за све који се баве тумачењем – *И рече Бог... И виде Бог... И позва Бог...* и други постали су Божанска дејства, пронашли су смисао и своје место при схватању Откровења. Као друго, Шестоднев је подељен на Божански и земаљски, а у *раван* Божију сврстале су се речи: *И рече Бог...* које још од Светог Василија Великог и других светих Отаца и тумача, одражавају *логосност* створеног света, мудрост и устројство света. Ово одговара *логосима бића* – створеним суштинама. И наредног јутра Божанског Једног Дана, наредни циљеви стварања откривају се и *украшавају* управо тим логосима. *И виде Бог...* одговара ниспослању *логоса промисли* у свет (управо је овако схватао блажени Августин, како сам касније открио). *И сазва Бог...* логос воље, окончавши дан стварања.

Тако, захваљујући труду С. Л. Епифановича, Г. В. Флоровског, В. Н. Лоског и епископа Касијана (Без-

образова) богословска достигнућа византијских Отаца могу бити од користи за разумевање Шестоднева.

Дотле је помисао о довршењу мог дугогодишњег рада изгледала као нешто неоствариво. Приликом следећег одмора, користећи део радног материјала, написао сам повећу студију која је по обиму више личила на брошуру. У том периоду упоредо сам студирао на трећој години Кијевске духовне академије и морао сам да мислим о семинарским и дипломским радовима. Исповедник ме је саветовао да за ментора одаберем оца Владимира Савелева. Ја сам му се представио и као шефу Одељења за апологетику предао свој рад. Иако је било и примедби, за оба дела дао је високу оцену. Такође је предложено да се дело објави, што се за пола године и остварило.

(...)

А. В.: Које вас је лично откриће за време писања овог дела, највише поразило?

Отац Л.: Било је много открића. Претежна већина међу њима показала се као оно што обично називамо *окретање би-*

цикла – то јест, откриће онога што је стручњацима одавно познато. (...) Али, у књизи има и нових идеја којима смо настојали открити, надам се, идеје које ће тек бити разматране. То се односи на све оно што се дотиче *иконичног* читања Шестоднева, на тумачење Једног Дана и антропоморфизама (о чему смо претходно говорили). Такође је било успешно, како ми се чини, разрешење богословских тешкоћа везаних за тумачење друге главе Постања, посебно његове *уводне повести* (Пост 2, 4-8). Значајан резултат добијен је приликом тумачења догађаја другог дана. Ово тумачење развијено је и прецизно изложено још средином XIX века и поткрепљено многим идејама о раздвајању космичке воде, једне капи од које је настала наша растопљена планета. На први поглед, предмет стварања другог дана је очигледан: то је свод-небо: *И сазда Бог свод... И назва Бог свод небом*. Реч *небо* изражава све оно што човек види док стоји на земаљској површини и посматра оно што је горе. Али, то се односи на два нивоа: космички и земаљски; земаљски – атмосфера која окружује планету, и космички – оно што се налази изван планете, пространство с небеским телима (планетама, звездама, галаксијама), све оно што је садржано у називу космоса. Као што показује истраживање описано у књизи, било би неправилно употребити један смисао приликом тумачења: било земаљски, било космички. Све што је речено о вишеструком значењу јеврејске речи *ракиа*... У древним временима превођена је као *свод*, а такође и као *терђава* у словенском и руском синодалном преводу. *Ракиа* буквално значи *распрострањеност*, про-

стор, растојање. Савремени преводиоци, па тако и јеврејски, преводе *ракиа* као пространство. Превод речи *ракиа* речју *свод* настао је кроз поступак тумачења. Могуће је да се *ракиа* односи на земљину атмосферу, али тада није јасно у чему се састојало Божанско дело стварања *ракие*. Јер, атмосфера, оваква или другачија, увек постоји изнад релативно великих космичких тела, утолико пре изнад растопљених тела. Наше откриће је у томе да *ракиа* одговара сложеној структури васионе, а ово откриће датира неколико деценија уназад. Формирање ове структуре јесте једна од тајни астрофизике. Може се рећи да је васиона некакав плошан облик, капа или пространство дебљине од 16 до 30 милиона светлосних година. Капа се састоји од појединачних ћелија које подсећају на мреже или пчелиње саће са зидовима дугим до 100 милиона светлосних година од галактичких јата или суперјата. У овој *капи-ракии* налазе се сва космичка тела, у њој и ми живимо на нашој планети, у нашем звезданом систему, у нашој галаксији која се налази у локалној галактичкој скупини, а скупина се налази у галактичком јату или суперјату.

Божанско деловање другог дана састојало се, пре свега, у стварању овог нарочитог слојевитог пространства-капе (површине гигантске сфере и размере, можда, око 100 милијарди светлосних година, како неки тумаче) по којој су се пружале *раздељене* воде које су створене пре галактичких и звезданих материјалних форми на почетку другог дана. Речју Божијом ове воде су биле *раздељене* на *потоке* расуте по *капи* небеској што је била ћелијска прерасподела твари у великим размерама. *Потоци* су се разбили на велике и мале *капи* (облака) из којих су настале галаксије, звезде, планете... Овако изгледа оно што посматрамо: Божанско дејство *раздељењем* воде ствара космос и Земљу. Када површинска температура планете падне испод тачке кључања воде, завршава се *раздељење* воде на ону која се односи на наше земаљско небо, то јест атмосферу. Затим се површина планете, услед кондензације, покрива слојем обичне воде.

У савременој науци није јасно на који начин су формиране космичке структуре тела, прегалактичке и презвездане форме материје. Умножила су се мишљења о каквим се формама ради након открића тамне материје и тамне енергије, које поседују 95% масе и енергије универзума. Другим речима, кључни фактори у обликовању структуре космоса нису тих 5% познатих нам форми материје, већ оно о чему мало шта можемо рећи – епитет *тамна* означава наше незнање. Није искључено да се *превођењем ракие* као *свода* може пронаћи какав-такав будући смисао.

Исто тако, одлука о начину формирања космичких структура јесте ствар науке. За апологет-

ско богословље важно је утврдити какви су узроци овог обликовања Божанских речи-заповести, створених логоса. И сада, на основу савремене астрофизике и геофизике индиректно откривамо ову логосност по којој Сунце уопште није *обична звезда* у нашој галаксији, смештено у њој као у некаквој *мирној и спокојној улици*. Сунчев планетарни систем је изненађујуће стабилан, што је важно за дуговечност живота у њему, док је наша Земља – *чудо над чудима*. Све је чудо: и устројство наше планете, и њен површински слој, и температура површине, и састав атмосфере. Међутим, посебно чудо је вода, њена распрострањеност и тајанственост материје. Коначно, то што Земља није обичан гигантски полурастопљени камени облутак, већ, можемо рећи, организам са својим *неорганским животом* који све што живи на површини планете – микроорганлизме, биљке, животиње, човечанство – снабдева

топлотом, ваздухом, водом, као и изузетним списком различитих супстанци о којима само понешто знамо. И да *планета може бити насељена чак и када је активна њена утроба*, како гласи *геохемијски принцип очувања живота*. Ова нераскидива веза између *неорганског живота* наше планете и биосфере, можемо рећи да је њихово јединство *обухваћено* термином *биогеосфера*, науци је у основи сасвим познато, али остаје изван друштвеног сазнања, пажње и истраживања.

Постоје два броја који треба све и свја да објасне, да живот на Земљи не сматрамо случајношћу. У сунчевом систему само површина Земље има два структурална нивоа: *земљу са просечном висином од 0,3 км изнад нивоа мора и постељу океанског дна на дубини од 5 км*. Дакле, висина земљишта је само 6% у поређењу с просечном дубином светског океана! *Унутрашња машина* наше Земље на удаљености од милијарду година биће потпомогнута управо од тих 6%. При томе, запремина воде у океанима непрестано се мења и зависи од неколико разнородних процеса. Чак и у савременом добу значајне количине воде долазе из унутрашњег слоја Земље, који се налази ис-

под земљине коре. Други извор воде јесу вулкански гасови који садрже 95-98% водене паре. Поред тога, подземне воде као последица активног формирања планина истискују се на површину, а количина подземних вода чак и у савременом добу није мања од једне трећине светског океана. А топљење леда... С друге стране, сасвим је извесно да се Земља шири. Водена пара, заједно с другим атмосферским гасовима распршује се космичким простором. Биљке, животиње и људи користе воду промишљено. Како је неопходно да подешавање самог *механизма* буде тачно! Начини грешку у *регулацији* за свега неколико процената и великог дела Земље неће бити или неће бити живота на њој! Сада постаје јасно зашто Господ трећег дана сачињава рељеф на површини наше планете (заправо, ендегени *живот* Земље) скупа са царством растиња. Све ово било је откриће за мене лично и, мислим, за већину читалаца.

Поред тога, логосност се пројављује у лепоти свега који нас окружује. Ова мисао, присутна код Отаца, налази своју потврду у астрономији. У књизи пружамо мноштво примера. Откриће је постало могуће снабдевањем логике законима семиотике, нарочито Зипфовим законом. Тако, међу објектима у којима Зипф открива закономерност (логику, информације) постоје и такви у којима су звезде распоређене по масама у звезданим скупинама, док су у земљиној кори по масама распоређени хемијски елементи. И ово наводи на помисао да у поретку звезда најчешће постоје логоси бића звезданих скупина – логоси постојања, промишљања и воље.

У разумевању догађаја трећег дана има много осмишљавања. Логосност устројавања живих организма почиње од посебне симетричности материје, а њихови састављачи се налазе у природним процесима (у *инертној* материји – термин академика В. Вернадског), а овако бива јер никакви живи организми и не могу, у принципу, настати из *инертне* материје. Себи својствена симетрија налази се на свим нивоима живота, чему је у књизи посвећена велика пажња.

(...)

А. В.: Како је тако дуготрајан рад на Шестодневу утицао на вас, на ваш поглед на свет?

Отац Л.: Пре свега, умножио је моју веру у Бога, у Свето Писмо, у свете Оце, у Свету Православну Цркву и, ако хоћете, веру у науку али не без теологије. Логосност и холистичност – ако стоје чак и у центру научног погледа на свет – откриће нове и необјашњиве просторе за сазнање.

Такође, рад на Шестодневу допунио је запажање о Светом Писму у смислу још шире перспективе. Проширила се метода рада са текстом и његовим тумачењем. Изменио се видокруг читања. Омиљени аутори постали су Преподобни Максим Исповедник и Свети Григорије Палама. У целини, како да кажем, прешао сам праг након кога се усуђујем да богословски размишљам о наведеним темама.

(...)

Превео са руског Горан Дабетих

Небојша Ђокић, Оливера Думић

ПРВИ ПОКУШАЈ ОБНОВЕ МАНАСТИРА ПАВЛОВАЦ И ТРЕСИЈЕ

До вероватно првог савременог покушаја обнове манастира Павловац и Тресије дошло је у лето 1935. године. Наиме, 19. јула 1935. године обишао је тадашњи патријарх Варнава остатке ова два манастира као и кораћичку цркву. У његовој пратњи су били декан теолошког факултета Стева Димитријевић, архитекта Момир Коруновић и Доброслав Кузмић уредник Политике.¹

Манастири су били у неупотребљивом стању а патријарх је дошао да се лично увери у каквом се стању налазе. По Коруновићевом мишљењу оправка манастира је била могућа, па је патријарх од њега затражио да изради идејни пројекат и предрачун радова да би се кренуло са њиховом обновом. Идеја је била да манастир Тресије буде и летовалиште, где би народ за мале паре могао да се одмара у чистом ваздуху. Поготов што је у близини извор одличне пијаће воде коју је народ из околине сматрао лековитом. Извор би био каптиран и на његовом месту би била изграђена лепа чесма. манастир Павловац је требало такође обновити и у њему сместити братство.

Око 11 часова патријарх је стигао пред кораћичку цркву где је био свечано дочекан од велике масе народа, месног свештеника Вељка Милошевића и претседника црквеног одбора Љубе Јовановића. Након тога је обишао цркву која је била склона паду. По краћој молитви обишао је новоподигнуту двоспратну школску зграду. Ту га је дочекао школски управник Раја Степановић који га је у краћем поздравном говору упознао са чињеницом да су кораћичани међу првима у том крају саградили цркву 1858. године² а касније и две модерне школске зграде и водовод. Управо због тога село није било у стању да обнови и цркву. Патријарх је обећао да ће им помоћи око обезбеђивања средстава за обнову цркве а затим је по разгледању школе и учитељских станова аутомобилом отпутовао за Београд.

Црква манастира Тресије ће бити 1940. године из темеља президана и обновљена али нестручно тако да је изгубила свој првобитни облик и изглед. Павловац је тек недавно обновљен. Блаженопочивши епископ шумадијски Сава је осветио храм Светог Николе у Павловцу 31. октобра 1999. године.³

1 *Стари манастири Тресије и Павловац*, Гласник српске православне патријаршије бр. 18 и 19/1935, 337

2 Исте године је освећена од митрополита Петра.

3 *Српска православна епархија шумадијска 1947 – 1997 – Шематизам*, Крагујевац 1997, 226 – 227; *Српска православна епархија шумадијска 1999 – Шематизам*, Крагујевац 1999, 192

СВЕШТЕНИК ВЛАДИМИР ПЕТРЖЕК

Поводом седамдесет година од смрти

Блаженопочивши владика Сава говорио је да су ученици и студенти из иностранства, који су се школовали код нас, наши најбољи амбасадори. На преласку из XX у XXI век, Српска Православна Црква је стипендирала неколико студената пореклом из Грузије, Бугарске, Словачке... То ће се дугорочно показати као веома корисно и за цркву, и за народ и за државу.

Један такав подухват, додуше много озбиљнији и свеобухватнији, бивао је између два светска рата. Српска Православна Црква је тада, уз подршку Краљевине Југославије, од Руске Православне Цркве донекле преузела улогу заштитнице Православља у словенским земљама. У српским богословијама су, поред Срба, учили и ђаци из Чешке и Подкарпатске Русије, а Богословски факултет је био међународно стециште за боготражитеље, како професоре, тако још више студенте. Један од стипендиста Српске цркве био је и Владимир Петржек.

Владимир Петржек је рођен 19. јуна 1908. године у Ходоланех у Оломоуцу, у тадашњој Чехословачкој, од оца Јосифа и мајке Марије, као једно од десеторо деце. Школу је завршио у Оломоуцу, а 1923. године дошао је у Сремске Карловце, где је уписао

богословију. Испит зрелости је полагао у јулу 1928. године. По завршетку богословије, уписао је Богословски факултет у Београду, 29. септембра 1928. године.¹ Све испите је положио до јуна 1932. године, а диплома о свршеним студијама на Богословском факултету издата му је крајем септембра 1932. године.² Након десет година учења и боравка у Краљевини Југославији, вратио се у Чехословачку, јер су епископу Горазду преко били потребни свештеници. Тешко се одлучио на одлазак из Београда, јер се одлично снашао и био је лепо прихваћен. Имао је свој круг пријатеља и познаника, и имао је своје место у српској цркви и српском друштву. Вратио се као двадесетпетогодишњак, са одличним знањем из теологије, философије и књижевности. Знао је одлично немачки језик, а користио се и литературом на енглеском и француском језику. У Краљевини Југославији одлично је научио српски језик (данас у различитим државама има и друге називе: хрватски, „бошњачки“, „црногорски“), а добро је знао и бугарски, македонски и словеначки језик. По повратку у Чехословачку, отишао је да служи војску. Тамо су, како приличи озбиљној држави, препознали његове квалитете, па је због познавања јужнословенских језика, културе и менталитета, био при генералштабу задужен за односе чехословачке војске са Југославијом. То је за њега била посебна привилегија, јер је могао службено да путује до миле му Југославије. Са Лиржином Ринловом из Брна оженио се 7. децембра 1934. године у Оломоуцу. Убрзо, 15. децембра 1934. године, рукоположио га је владика Горазд за ђакона, а следећег дана за свештеника. Не без разлога, постао је свештеник при Саборној цркви Светих Тирила и Методија у Прагу. Као што се и очекивало, брзо је успоставио контакт са интелектуалцима и људима од културе. Са тим људима је остваривао блиске контакте, а често је писао и објављивао различите чланке, најчешће у Веснику чешке епархије. Писао је басне, са српског преводио песме. Водио је и организацију православне омладине у Прагу. Био је темпераментан и вредан, те је живо организовао црквену заједницу православних у Прагу. Око њега су се окупљали православни Чеси, Срби, Руси, Украјинци, Подкарпатски Руси, Бугари и Румуни. У њему су многи Срби који су студирали и живели у Прагу имали блиског саговорника, а православне Чехе је учио српски језик. Био је и један од главних организатора у припреми путовања православних Чеха у Краљевину Југославију 1937. године. Тада је скоро 200 православних верника са својим епископом Гораздом обилазило српске православне светиње. Обишли су и православне заједнице које су сачињавали и бивши римокатолици.³

За докторат свештеника Петржека у Београду све је било спремно, али је из практичних (питање нострификације) и финансијских разлога, он ипак одлучио да докторира на Хусовом чехословачком

евангелистичком богословском факултету Карловог Универзитета у Прагу. После две године напорног рада, одбранио је докторску дисертацију „Црква и држава у списима хришћана прва четири века“. На свечаности су били присутни и владика Горазд, српски свештеник Миливоје Црвчанин као делегат Српске Православне Цркве, много православних Чеха, Срба, Руса и Бугара.

Овај успех на „професионалном пољу“ није пратио успех у породичном животу. И поред лепог почетка брака, и рађања девојчице, Петржек се пред грађанским судом развео са својом супругом 1937. године. Развод му је тешко пао, а 1940. године покушао је да супругу и ћерку врати у свој дом, али безуспешно. Са друге стране, то је дало повода да се у неким круговима разматра могућност да он буде та особа која би могла да, када за то дође време, наследи владикау Горазда на епископом трону.

Године 1938., уместо владике Горазда, др Петржек је представљао Чешку православну цркву на XIV међународном старокатоличком конгресу у Цириху.

Уследила је потом сурова окупација Чехословачке, и почетак Другог светског рата.

Свештеник Владимир Петржек имао је контакт са чехословачким покретом отпора. Прво, зна се да је са својим прашким сабрамом Чиклом крстио преко стотину Јевреја, у периоду када је то строго било забрањено, а Јеврејима је то могао да буде једини начин да преживе. Затим, зна се да су многи бивши чехословачки легионари били православни верници. Затим, Срби који су живели у бившој Чехословачкој, били су веома лојални својој новој домовини, орни да пруже помоћ у отпору Немцима, а имали су и стални контакт са чешким православним свештеницима, посебно са свештеником Владимиром Петржеком. Чињеница је да су Чеси имали и велику подршку Срба, што се видело и преко пријема великог броја Чеха, који су преко пријатељске Југославије одлазили у Француску, где је организована Чехословачка

загранична армија. У Београду су се Чеси организовали око Липе, бившег чехословачког амбасадора у Београду. Чесима је једино био проблем да избегну Гестапо и да илегално пређу мађарско-југословенску границу, а у Југославији би били организовано и топло примљени (од стране Срба). Чак је преко српског лекара Андреја (или Александра) Грујића, организована тајна курирска веза са чехословачким покретом отпора, међународним возом од Прага до Београда. Др Грујић се са свештеником Владимиром Петржеком познавао још од 1930. године.⁴ Зна се и да су се у крипти православне Саборне цркве Светих Ћирила и Методија у Прагу, у пролеће и лето ратне 1940. године, крили политичари и официри које је прогонио Гестапо. Један од њих био је и мајор Јосеф Садилка, организатор покрета отпора. Гестапо га је негде изненадио и одвео на мучење. Себи је одузео живот у ћелији, после четири дана мучења, вероватно да не би издао сараднике.⁵

Терор немачких окупатора умногосте се повећао доласком Рајнхарда Хајдриха у Протекторат. Избегличка чехословачка влада у Лондону проценила је да је преко потребно да се над овим злотвором изврши атентат, како би се дугорочно спречио погром чешког народа. Из Лондона је послата група падобранаца која је у окупираној Европи извршила јединствени препад на једног од највиших нацистичких руководиоца.

Након атентата, чланови покрета отпора тражили су сигурно скровиште за падобранце. Код римокатолика нису наишли на разумевање, па су се обратили православнима. Преко председника православне црквене општине у Прагу, договорили су се са

свештеником Петржеком, да у цркви Светих Ћирила и Методија у Ресловој улици, сакрију „већи број непријављених лица“, јер је била реч о родољубивом подухвату.

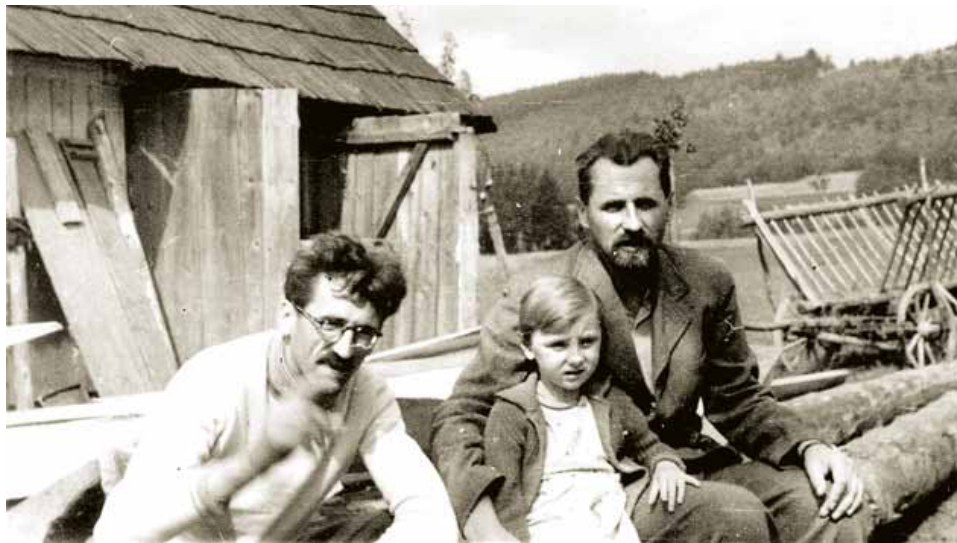
Приликом пребацивања падобранаца у крипту православне цркве, сваког појединачно је прихватао свештеник Петржек. Треба нагласити пожртвованост у скривању и опскрбљивању падобранаца, јер то су била тешка и оскудна ратна времена. Петржек им је набављао намирнице од кафеције Франтишка Јаролима из Либње, који је био члан црквеног одбора. Редовно им је достављао хлеб, пецива, шећер, саламу, пиће, а понекад и кувано или печено месо. Рањенику Јану Кубишу обезбеђена је и интервенција лекара. Свештеник Петржек је са падобранцима проводио доста времена, и често су водили важне разговоре. Ти разговори су се вероватно тицали и богословских питања, јер је немогуће да су падобранци сакривени испод цркве, са лампама на петролеј, пред смртном опасношћу остали неосетљиви на православно богослужење које је редовно служено у цркви.

Немци су са великом мржњом тражили атентаторе. Хитлер је захтевао моменталну масовну егзекуцију Чеха. Данас је тешко појмити тадашњу атмосферу страха и прогона.

Уследила су масовна хапшења и стрељања, а за потказивање је понуђена огромна награда.

Око 4500 припадника немачке полиције, СА-а, СС-а, протекторатне полиције и око 2400 припадника немачке војске, претресало је домове Пражана.

Немци су у међувремену ширили гласине да ће бити погубљена целокупна чешка интелигенција, те да ће из сваке породице бити стрељан по један члан. Пропаганда је била све већа и већа.

Храм је био повољан за сакривање падобранаца јер су из крипте, у којој су били сакривени, могли ноћу и у одређено доба дана да излазе у храм. Крипта се налазила испод читаве дужине храма, са седамдесет пет отвора за сахрањивање, а у њој се није сахрањивало од XVIII века. Једини улаз у крипту био је из храма и био је добро сакривен, јер се налазио испод амвона.

У међувремену, и свештеници Претржек и Чикл и председник црквене општине Соневенд, били су свесни да је у крипти превише падобранаца и да су ту предуго сакривени, и предузели су различите кораке да падобранце пребаце на друго место, и „било је већ спремно одвођење свих седам падобранаца затвореним полицијским аутом у један казнени завод, где су требали да буду даље скривени. Само неколико сати је покварило овај план.“⁶

Како су падобранци проводили своје последње дане, сакривени у крипти цркве Светих Ђирила и Методија, није познато. Нико од сведока није доживео крај рата. Из докумената Гестапо-а зна се да је о падобранцима највише бринуо свештеник Владимир Петржек. У записима Гестапо-а је остало и записано: „Капелан Др. Петржек, који је целу бригу (негу) о атентаторима и агентима организовао, отишао је у својој особној помоћи тим особама тако далеко, да је ишао власторучно да празни канту са излучевинама, која је служила као нужни тоалет.“⁷

Уследила су масовна хапшења и добро позната гестаповска стравична мучења ухапшених, како би

неко одао информацију која би довела до падобранаца. Даље се клупко одмотавало, све док један помагач чешких падобранаца није подлегао мучењима и одао скровиште у црквеној крипти православне цркве у Ресловој улици.

Др. Владимир Петржек, православни свештеник, ухапшен је у ноћи 17. на 18. јун 1942. године, у улици Подскале бр 355/39 (данашња Гораздова бр. 355/5). Његове прве фотографије, које су објављене у новинама, више су личиле на фотографије мртвог човека.

Откривено скровиште падобранаца опкољено је са 800 припадника СС јединице и нападнуто је 18. јуна рано ујутру. Падобранци су позивани да се предају, али су они одбили и храбро су се бранили. У нападу су Немци као штит користили и ухапшеног свештеника др Владимира Петржека.⁸ Погинули су сви падобранци; када су видели да је ситуација постала безнадежна, уништили су сва документа и извршили самоубиство, да не би Немцима живи пали у руке. Падобранци су ту били сакривени 21 дан.

Уследила су масовна хапшења православних верника у Прагу. Ухапшени су владика Горазд, свештеник Чикл, председник црквене општине Соневенд, чланови њихових породица, чланови црквеног хора и многи други. Сви ухапшени, а посебно свештенослужитељи, држали су се храбро у току мучења и испитивања, никога нису одали и тиме су спасили много живота.⁹

Зна се да је и свештеник Владимир Петржек страшно мучен и понижаван, а све је то надгледао СС-групенфирер Карл Херман Франк.¹⁰ Неки чешки историчари данас мисле да је свештеник Владимир тада први пут био срећан што га је супруга 1937. године оставила, те се развела и одвела њихову ћерку са собом. То му је био гарант да неће бити ликвидирани. Оне су и дан данас живе.

Немци су према Петржеку примењивали тактику топло – хладно, јер су поштовали то што је он доктор наука, и надали су се да ће га сломити, и искористити у пропагандне сврхе.

Немачке новине Der Neue Tag писале су 15. јула 1942. године о ухапшеницима који су помагали чешким родољубима. Приказане су и фотографије владике Горазда, и свештеника Вацлава Чикла и Владимира Петржека. Свети Синод Српске Православне Цркве је више пута интервенисао код владе Милана Недића да се код немачких војних власти информише за судбину владике Горазда и православних Чеха.¹¹

Судски процес против епископа Горазда, свештеника Чикла и др Петржека, и председника савета православне цркве у Прагу Јана Соневенда одржан

је пред преким судом у Прагу. Када су током суђења питали свештеника др Владимира Претржека зашто је помагао покрет отпора, одговорио је: „Вековима је већ уобичајено да Православна црква пружа прибежиште народним борцима.“¹² Суђење је почело 3. септембра 1942. године, у 14 часова, пред поротом коју су чинили високи официри Гестапо-а. Оптужени су се држали храбро и достојанствено. Нико није сваљивао кривицу на другог, нису одавали сараднике, а све време су знали шта их чека.¹³ Суђење је завршено истог дана у 17:20. Званично је било саоп-

„Veřejný“ státní soud s přechovávачi parašutistů v kostele sv. Cyrila a Metoděje se v zasedací síni Petschkova paláce konal 3. září 1942. Mezi dozorcí zleva Jan Sonnevend, Václav Čikl, Vladimír Petřek a biskup Gorazd. Za nimi seděla dvočítka vybraných protektorátních novinářů, kteří měli dát přelíčení punc veřejnosti.

штено да је преки суд осудио епископа православне цркве Горазда, свештенике Вацлава Чикла и др Владимира Петржека и председника прашке православне црквене општине Јана Соневенда, на смрт стрељањем и одлучио да им сва имовина буде конфискована.

Унапред се знало каква ће пресуда бити, јер је Хајнрих Химлер писао правосудним органима да је „Фирер прихватио да се одржи процес владици Горазду и осталим окривљеним свештеницима. Очекујемо да буде изречена смртна казна.“ Сва четворица оптужених осуђени су на смрт.

Дана 4. септембра 1942. године, у 14 часова и 35 минута, стрељани су владика Горазд, свештеник Вацлав Чикл и председник црквене општине Јан Соневенд, на стрелишту у Кобилисима код Прага. Пержека Немци нису стрељали тог дана. Гестапо је настављао своју лукаву игру, искушавајући човека осуђеног на смрт. Покушавали су да га искористе, убеђујући га да поднесе молбу за помиловање. Обећавали су му да има шансе да власти буду милостиве према њему, али је он остао истрајан, на немачком понављајући да није потписао никакву мол-

бу, нити да је икога овластио да то уместо њега уради. Свештеник др Владимир Петржек стрељан је следећег дана у 12 часова. Њихова тела су спаљена у крематоријуму, 4. и 5. септембра 1942. године. По документима прашког крематоријума, после рата је дефинитивно утврђено да су тела владике Горазда, свештеника Владимира Петржека и председника црквене општине Јана Соневенда, спаљена, а њихов pepeo је сипан у заједничку гробницу поред крематоријума. У тој гробници се налазио pepeo преко 2000 људи које су Немци погубили и спалили.¹⁴

Са својом супругом стрељан је и помоћни свештеник православне цркве у Прагу, Прокоп Франтишек Шимек.¹⁵ Десет чланова породице свештеника Владимира Петржека одведено је у концентрационе логоре. У логоре су му одведени отац, мајка, рођена браћа и сестре. Интересантно је како је Гестапо све прорачунато радио. Када су дошли по породицу свештеника Владимира, дошли су аутобусом, како би све могли да их повезу. Већина је у логорима и убијена.¹⁶

Много су страдали и други чланови црквене општине у Прагу. Гестапо је у логоре одвео породице свештеника Чикла и црквењака Ореста, многе чланове црквеног хора и друге вернике који су помагали падобранцима. Сви су убијени истог дана.

Одмазда је извршена и над становницима села Лидице и Лежаки, јер се претпостављало да су имали контакте са падобранцима.

Последица успешно извршеног атентата на Рајнхарда Хајндриха, односно операције Антропод, било је да су британска Влада и француска Влада у егзилу, формално одбациле Минхенски споразум, и признале Чехословачку у предратним границама. Друга, сигурно још значајнија последица је спречавање мобилизације Чеха, који би ратовали у немачкој војсци. Зауостављене су припреме за општу германизацију подобних Чеха, и масовну ликвидацију неподобних.

Тадашњи председник Чехословачке, др Едвард Бенеш, у својој поруци из Лондона од 12. новембра 1942. године Државном савету у Лондону, истакао је: „Жртве, које је ово коштало, нису узалудне. Оне су истински доказале свету, да наш народ не чека и не калкулише, не тугује и не нариче, него да је чврст, непопустљив, храбар, јуначан и срчан, да је код куће и на фронту исто онако како је било у Пољској, Југославији, Норвешкој и у осталим земљама. Просто се бори средствима, која му дођу под руку, јер

се у овом рату ништа неће добити бадава, ништа се неће искалкулисати, нити ће се шта цинички истактизитирати. У овом рату понеће сваки све последице онога, што је радио раније и шта ради данас. То је мој одговор онима, који себи постављају питање о понашању наших овде (у туђини) и код куће, о поступцима оних који ратују и који калкулишу са жртвама нужним и непотребним. То се уосталом односи и на остале народе и државе. То је рат и према томе морамо напредовати...¹⁷ Касније, 12. маја 1945. године у Брну, изјавио је преживелој сестри др Владимира Петржека, Марији: „Било је то велико дело, било је то херојско дело, било је то највеће дело на које сам се наслонио.“¹⁸ Такво гледиште није дуго трајало, јер је дошло до промене друштвеног уређења у Чехословачкој. Улога др Петржека после рата је из политичких разлога прећуткивана све до „плишане револуције“¹⁹ а у српским списима први пут се сада истиче мало више.

Свештеник др Владимир Петржек био је прави српски духовни амбасадор. Собом је увек носио и ширио осећај за слободу, као велики дар који је човек добио од Бога. Још у Београду живо се интересовао за светог Јована Златоустог. Пуно је поштовао и Јана Хуса, а на додели докторске дипломе за њега је рекао да је био „неустрашиви борац за слободу људске душе као његови предходници из првих хришћанских времена“. И како је раније писао да се „злато чисти у огњу“, тако је посведочио крајем свог живота, неустрашив у тешким тренуцима искушења. У сећању ближњих остао је, како је касније знала да каже његова ћерка, као „неко, с ким би сте се радо сусретали, разговарали и спријатељили“.

Саша Антонијевић, свештеник

напомене:

¹ Пријавни лист Владимира Петржека приликом уписа на Богословски факултет у Београду. Архива Богословског факултета у Београду.

² Уверење о издатој дипломи Владимиру Петржеку, Православни Богословски факултет Бр. 1790 од 20. Септембра 1932. Године, Архив Богословског факултета у Београду.

³ Извори из тог времена о наведеној посети, јасно нам показују скромност српског успеха, јер су се православни Чеси појавили у овим заједницама као веома организована скупина, са својим националним клиром, са преведеном службом, и верним народом који је активно учествовао на Светој Литургији.

⁴ Vojtech Šustek, *Zlato se čisti v ohni* (Pavel Aleš, *O cirkvene literarni činnosti ThDr. Petrka*), Navrat domu, Praha, 2008, 33.

⁵ Gorazd Vopartny, „Pravoslavna Cirkev v Protektoratu Čechy a Morava 1938-1945“, *Theologická revue – čtvrtletník Univerzity Karlovy – Husitske teologicke fakulty*, číslo 3-4/2003, ročník 74, 440.

⁶ Прот.-ставрофор Бранко А. Цисарж, „Епископ мученик и народни херој (поводом тридесетогодишњице мученичке смрти Епископа чешко-моравског Горазда), *Гласник* 10 (10. октобар 1972), 256.

⁷ Vojtech Šustek, *Zlato se čisti v ohni* (Pavel Aleš, *O cirkvene literarni činnosti ThDr. Petrka*), Navrat domu, Praha, 2008, 44.

⁸ „Velký čin malé cirkve“, Praha, Sbor starších cirkve, 1948, 43. Vojtech Šustek, *Zlato se čisti v ohni* (Pavel Aleš, *O cirkvene literarni činnosti ThDr. Petrka*), Navrat domu, Praha, 2008, 48.

⁹ „Velký čin malé cirkve“, Praha, Sbor starších cirkve, 1948, 29.

¹⁰ Vojtech Šustek, *Zlato se čisti v ohni* (Pavel Aleš, *O cirkvene literarni činnosti ThDr. Petrka*), Navrat domu, Praha, 2008, 50.

¹¹ Радић, др Радмила, „Српска Православна Црква и православље у Чехословачкој“, *Токони историје* 1–2 (1997), 116.

¹² Др Душан Квапил, „Епископ Горазд (навршило се 50 година од мученичког страдања епископа чешко-моравског Горазда и 5 година откако је проглашен за свеца), *Православље* (15. септембар 1992), 5.

¹³ Stanislav Motl, Biskup Gorazd, *Reflex*, 8. jun 1992.

¹⁴ Писмо Јарослава Хрбека упућено Светом Синоду СПЦ, од 9. априла 1946. године, Син. Бр. 1008 од 15. априла 1946. године, АСин.

¹⁵ Gorazd Vopartny, „Pravoslavna Cirkev v Protektoratu Čechy a Morava 1938-1945“, *Theologická revue – čtvrtletník Univerzity Karlovy – Husitske teologicke fakulty*, číslo 3-4/2003, ročník 74, 440.

¹⁶ В. у Vojtech Šustek, *Zlato se čisti v ohni* (Pavel Aleš, *O cirkvene literarni činnosti ThDr. Petrka*), Navrat domu, Praha, 2008, 49 – 64.

¹⁷ Прот.-ставрофор Бранко А. Цисарж, „Епископ мученик и народни херој (поводом тридесетогодишњице мученичке смрти Епископа чешко-моравског Горазда), *Гласник* 10 (10. Октобар 1972), 257.

¹⁸ Исто.

¹⁹ Vojtech Šustek, *Zlato se čisti v ohni* (Pavel Aleš, *O cirkvene literarni činnosti ThDr. Petrka*), Navrat domu, Praha, 2008, 115 – 116.

ЛИТУРГИЈСКО ПРЕДАЊЕ СВЕТЕ ГОРЕ

Онуфрије Хиландарац, Светогорски богослужбени устав, издање манастира Саринца, 2012

Након првог издања из 2003. године, пред нама је друго, допуњено и исправљено издање *Светогорског богослужбеног устава* игумана Онуфрија (Вранића), хиландарског пострижника и паратипикара, који је више година водио рачуна о црквеном портрету у богослужењима овог манастира, а данашњег игумана Вазнесењске обитељи манастира Саринца у Шумадијској епархији. Као појашњење, књига носи поднаслов: *Са црквењачким типиком манастира Хиландара*. Дакле, реч је о књизи која је и садржајно и графички сређена, уређена и унапређена и која има већи значај од циља који скромно истиче аутор у предговору – да послужи „као приручник љубитељима светогорског начина живота, за приближавање њему“. Живот ове књиге међу верницима превазилази и други ауторов став – по монашким начелима умањујући – да је она само „увод у богату ризницу светогорске богослужбене особености, концепт за разумевање устава Свете Горе и њеног литургијског предања“.

Да најпре демантујемо мишљење игумана Онуфрија да ће књига послужити љубитељима... На страну то што је термин љубитељи, када је у питању Црква и богослужење, дискутабилан. Најпре, Хиландар и његови вековни свештени и духовни слојеви, најсуштаственије утичу као вишеструки путоказ, нарочито у богослужбеном смислу, на све православце. Без залажења подробно у светогорску и хиландарску историју, знамо да из овог *источника* долазе у нашу Цркву први типичи (Савини, Никодимов, Романов – који су стандардизовали јерусалимску богослужбену праксу и пренели је широм византијског комонвелта), прве хагиографије (које пишу Свети Сава, Доментијан, Теодосије, Данило Пећки), прве службе (Сава, Теодосије). Са ове стране међу православне стижу и тако важна црквена учења као што су синаитска духовност и исихазам. А у овој малој књижици игумана Онуфрија све је то кондензовано и кроз изложена хиландарска богослужбена прави-

ла постаје доступно и верницима који нису упућени у светогорске вековне наслаге. Може се рећи да је пред нама врло разумљив (за све вернике) литургијски приручник у којем се виде хиландарске особености, које ни најмање нису препрека, ни за почетнике, да уђе у срж најопштијих карактеристика православног богослужења. Можемо тако допунити аутора: изложено у књизи, поред приближавања Хиландару, доприноси и улажењу у веру, у Цркву којој је богослужење жила куцавица.

Помињање светогорске богослужбене особености, о којој аутор с правом говори, тражи још једно појашњење. Сведоци смо да се богослужбена пракса, у спољашњим и техничким детаљима, разликује у две суседне парохије. И од манастира до манастира наилазимо на разноликости. Дакле, разумљиво је што се древношћу освештане обитељи поносе понеком особенешћу. Али, када пажљиво упоредимо оно што у књизи игумана Онуфрија пише о томе како се у Хиландару савршава неки богослужбени чин са нашим искуством учешћа у свим видовима живота парохијске **з а ј е д н и ц е**, закључићемо да евидент-

не разлике не упућују на два, већ на један пут – да се целокупни труд и васколика делатност Цркве усмрва ка задобијању за Господа душе сваког човека, без обиза на појединачан доживљај вере.

Са овим у вези је и утисак да после упознавања са *Светогорским богослужбеним уставом* игумана Онуфрија Хиландарца престајемо да мислимо да су житељи Свете Горе и Хиландара неки тајанствени, недодирљиви, нарочити боготражитељи, јер када видимо како се они моле, односно како служе Господу, постаће нам јасно да су то наша браћа која са више снаге и упорности истрајавају на очувању првобитног хришћанског доживљаја света. Као да хоће кроз ту своју посвећеност путу који једино спасава, да учине нешто и за оне којима начин живота не

омогућава учешће у богослужењима на узоран манастирски начин.

Игуман Онуфрије је грађу у овој књизи разврстао у четири дела, тако да се у првом налазе *општи укази*, у другом *устав годишњег богослужбеног круга*, па *посебне службе* и *опште напомене*. Као свакодневна богослужења, у овом делу, обрађени су *полуноћница*, *јутрење*, *први*, *трећи* и *шести час*, *Божанска Литургија*, *свакодневни чин трпезе*, *девети час* и *вечарња*, *вечерња трпеза*, *повечерје* и *богородични канони* и *молебна пјенија*. Какав је поредак ових богослужења у суботу и недељу објашњено је у посебним главама. *Општи укази* садрже и начин савршавања *славословне службе*, *полијелејне службе*, *свеноћног бденија* у част светог, на Господње и Богородичине празнике и нарочитих празника од значаја за неки од манастира (*панигира*).

Поглавље о годишњем богослужењу почиње *месеџсловом* са *црквењачким типиком манастира Хиландара* у којем су садржане напомене карактеристичне за поједине празнике. Тако, за празник Светог Николаја Мирликијског, стоји следећи указ: „у свим обитељима Свете Горе служи се бденије у част овог великог чудотворца. Служба је у звоњењу и паљењу свећа недељна са кољивом на Литургији.“ Остале две главе овог поглавља резервисане су за богослужбена правила *Посног* и *Цветног триода*.

У трећем и четвртм делу ове књиге (*посебне службе*, *опште напомене*) можемо се информисати како се у Хиландару врши интронизација игумана или чин монашког пострига, односно каква су

келијна правила, послушања, саборна служења... Објашњен је и начин поста и причешће Светим Тајнама у манастирима Свете Горе. По правилнику из 1990. године у Хиландару постоје следећа послушања: антипросоп (манастирски представник у Свештеној општини), епистат то јест прот (сваке пете године), економ, ризничар, библиотекар, архондар (гостопримац), еклисијарх (црквењак), типикар, трпезар, болничар, кувар, пекар, игуменијарх (управитељ игуманове канцеларије), вратар, профсорар, шивач, обућар, арсанар (опслужитељ пристаништа) и баштован. Јеромонаси обављају послушање чредних свештеника, смењујући се по старешинству хиротоније. Све термине из светогорског црквеног живота са којима се наши верници ређе сусрећу и који су најчешће грчког порекла, аутор је превео на наш језик, односно описно објаснио. На пример, *фана* је специјална светиљка која се у храму пали за ноћна богослужења, а *кација* је ручна кадионица којом кади само црквењак.

Већ је речено да је у књизи *Светогорски богослужбени устав* игумана Онуфрија (Вранића) сажето немерљиво црквено искуство Свете Горе и Хиландара, које је увек, иако географски из далека долази, позитивно деловало на укупан верски живот нашег народа. Како је богослужење срж црквеног живота, а оно је овде изложено кратко, разумљиво и прегледно, важно је да верници буду упознати са таквом књигом, да би се благодатни утицај Земље Пресвете Богородице наставио и у наше дане.

Н. Ј.

Нова црквања

Прослављен Свети Јован Златоусти, патрон крагујевачке Богословије

ВЕЛИЧАЊЕ СПАСАВАЈУЋЕ НАУКЕ ЗЛАТОУСТОВЕ

Празновање Светог Јована Златоустог у крагујевачкој Богословије започело је у недељу (25. новембра), дан уочи празника, када су се ученици, наставници и гости у школском храму окупили око свог духовног оца – Његовог преосвештенства Г. Јована, епископа шумадијског, који је служио празнично бденије. За ову прилику наставник црквеног појања у Богословији Немања Старовлах пре-вео је већи део Златоустове службе на савремени српски језик, што је ово богослужење учинило још узвишенијим, јер су учесници непосредније доживели сву лепоту црквених песама које тако речито осликавају личност Светог Јована Златоустог, као, на пример, у следећим стиховима: „Земаљски анђео и небески човек, лествица благоглаголива и много-

гласна, ризница врлина, камен неломиви, узор верних, мученицима подобни, који је једнаке части са анђелима, једнакога значаја са апостолима... “

Свечарско расположење навечерја празника увеличано је и тиме што су, заједно са богословима, Светог Јована Златоустог прославили и сарадници радио станице *Златоусти* који припремају верски програм као још једна од медијских установа Шумадијске епархије. Пре него што је на сам дан празника (26. новембра) почела Света Литургија, центар сваког хришћанског дела, у Богословији су свечано дочекани архијереји, Његово преосвештенство Господин Јоаникије, епископ будимљанско-никшићки, члан Светог архијерејског синода СПЦ који се стара о црквеној просвети и Његово преосвештенство Г. Јован, епископ шумадијски. У дочеку су, поред ученика и наставника, учествовали и многобројни гости, међу којима су били добротвори школе, професори сестринских богословија из Београда, Цетиња, Сремских Карловаца и Фоче, свештенство и монаштво Епархије шумадијске које несебично помаже ову просветну установу, представници Града Крагујевца, бивши ученици...

На Светој Литургији начелствовао је Преосвећени владика Јоаникије, уз саслужење владике Јована и професора из Крагујевца и других богословија, као и свештеника и ђакона, бивших ученика Богословије у Крагујевцу. Запажено

је било и учешће свих ученика који су заједничким појањем одговарали на литургијске прозбе.

Након читања јеванђељског одломка, беседио је Његово преосвештенство епископ Јоаникије, који је у центар своје поуке ставио Светог Јована Златоустог као узор данашњим хришћанима и ученицима богословије:

„Часни оче ректоре, господо професори, часни оци свештеници, драга браћо и сестре, драги ученици, на првом месту желим да вам пренесем поздраве од Његове светости патријарха српског Господина Иринеја и Светог архијерејског синода и да вам честитам вашу крсну славу – Светога Јована Златоустог, великога проповједника Ријечи Божије, који је заиста, као степенник светих апостола, а нарочито

Светог апостола Павла, продужио проповед светих апостола и који је Ријечју Божијом просвјетлио сву васељену. У одломцима Светог јеванђеља и Посланице Светог апостола Павла Јеврејима, које смо управо чули, назначено је сасвим довољно онога што је важно да ми знамо у Цркви: ко је првосвештеник у Цркви и ко је пастир – а то је заправо Господ и Спаситељ наш Исус Христос. Он је вјечни Првосвештеник и вечни Архипастир. А ми, који се удостојавамо да примимо службу свештеничку и пастирску, ми смо само Његови саслужитељи. Он нас је удостојио те части и те свете службе и зато Њему пре свега треба да узнесемо хвалу и благодарност, да се на Њега ослањамо као што се на Њега ослањао и Свети Јован Златоусти који је благодаћу

вјечнога Првосвештеника Господа Исуса Христа постао такав првосвештеник и начелник Цркве Божије. Он се уподобио свом Учитељу, Господу и Спаситељу нашем Исусу Христу до те мјере да је његова ријеч имала силу и дејство Божанске Ријечи.

Господ је рекао својим ученицима: ево видите ова чудеса која ја чиним – а било је тих чудеса свкодневно када је Господ изашао на своју проповјед, јер је проповједао и речима и дјелима и чудесним јављањима Силе Божије – и ви ћете још већа чудеса творити а ја идем Оцу својему. А то што је рекао – а ја идем Оцу својему – има двоструки значај: он ће брзо свршити своју проповјед на земљи, али још већи нагласак треба ставити на то да Он иде Оцу својему. Свршиће дјело спасења и искупљења рода људскога на земљи и са неба ће, када буде сјео са десне стране Бога и Оца, ниспослати Духа Својега Светога да обуче Своје ученике и све њихове наследнике у Силу са висине, те ће моћи чинити чудеса, те ће моћи проповједати Ријеч Божију до скончања свијета и вијека.

Неко ће рећи, па гдје су та чудеса, јер има оних који ће можда ово тумачити на следећи начин: да су чудеса чинили Господ и Његови апостоли и још понеко од Његових ученика и да је то давно прошло. Међутим, није давно прошло, чудеса се непрестано догађају. Највеће чудо на овој земљи јесте да човијек који није био вјерујући одједном постаје

вјерујући, да се у њега усели вјера. То је оно што је најспасоносније. Сваки вјерујући човијек јесте једно од чудеса Божијих. И сама вјера је чудо.

Тако, и сваки проповједник Ријечи Божије уподобљава се Христу као Учитељу и сваки свештеник се Њему уподобљава као Пастиру и сваки јереј се уподобљава Господу Христу као вјечном Архијереју. Све оно што имамо, све оно што сведочимо, што говоримо, све је заправо од Њега. Све треба да чинимо да се Њему приближимо, јер је Он извор мудрости, и свјетлости, и Ријечи Божије, и истине Божије. Он је извор који се не може потрошити. Само треба чути јеванђељски глас који нас позива да приступимо томе извору и да се напијемо Воде Живе, Воде Живота од које је и мудрост, и ревност, и сила, и светост које се дају правим и истинитим слугама Божијим.

Драга дјецо, ви сте видјели да најчешће сликамо Светога Јована Златоустог као служитеља Свете Литургије заједно са Светим Василијем Великим. Видјели сте, исто тако, да га сликамо као учитеља васељене како проповједа Ријеч Божију, а из његових уста излази Вода Жива, Вода Учења која напаја сву васељену. Ове две слике су повезане. На првом месту, Свети Јован Златоусти је цјело своје биће, свој ум, своју душу, своје срце, све мисли, сва осећања принјео Господу на дар, као жртву живу Духом Светим принјесену Господу. Живот Светог Јована Златоустог је испуњен огромном ревношћу за дјело Божије. Будући да се уподобио своме Господу и да је срце своје учинио станом Бога Живога, он је постао и ненадмашни учитељ и проповједник Ријечи Божије, ненадмашни пастир. За сва времена он је онај пастир и онај учитељ Цркве чије дјело се није завршило са свршетком његовог живота на земљи, него он учи вјерујуће људе, а Цркву Божију чува, подучава и упућује кроз сва времена и кроз све вијекове. Ту му је благодат дао и те славе га је удостојио Господ Исус Христос, да биде наследник светих апостола и учитељ васељене.

Велики је благослов на овој школи која живи, ради и дјела под покровитељством, по благодати и под заштитом Светог Јована Златоустог. Нека његове молитве све вас упуте, укрепе, оснаже, просвјете, обрадују на овом Божијем путу, јер се на путу којим сте ви кренули, драга дјецо, не може издржати без неке сулуде радости, јер има много искушења. Рјеч је о оном одушевљењу апостолском, да будемо преносни служитељи Светога јеванђеља и Свете Цркве Божије. Бог вас благословио, срећна вам слава, свако вам добро од Господа.“

Током Свете Литургије Његово преосвештенство Г. Јован, епископ шумадијски, рукоположио је у чин ђакона Марка Јефтића, вероучитеља из Младеновца. Овај чин, са вишеструким спасењским смислом, био је и прилика, кроз поуку коју је владика Господин Јован изговорио новорукоположеном ђакону, да садашњи богослови а будући свештеници, буду упознати са озбиљношћу и одговорношћу службе која их очекује. Пре поуке, Преосвећени владика Јован је указао на велики дар који се даје кроз служење Свете Литургије у којој се пројављује Царство небеско и у које уводи Света Литургија:

„Благо Цркви, благо народу који даје Цркви свештенослужитеље. Све док народ достојне служитеље буде давао Цркви својој и Црква и тај

народ ће опстати. И зато, да се сви заједно помолимо Богу да благодат Духа Светога која силази на новорукоположенога остане на њему до краја његовог живота. Остаће на теби, драги Марко, ако будеш саслуживао Дух Божији, ако се будеш хранио Духом Божијим, ако будеш живео Духом Светим и ако будеш веровао да се све што се догађа и збива у Цркви Божијој, догађа кроз Оца, Сина и Духа Светога. Молим те да се данашњег часа, када примаш први чин свештенства, увек сећаш као призива Божијег. Све што могу да кажем и да те замолим Цркве ради, Бога ради, због народа Божијега, јесте да не посрамиш своје дело. А на велико дело

је и тебе и све нас Бог призвао, да служимо Цркви Божијој. Подсећам те да је апостол Павле, још као сужањ, упутио дивне речи свештенослужитељима: *Молим вас, дакле, ја сужањ у Господу, да се владате достојно звања на које сте позвани, са сваком смиреношћу и кротошћу, са дуготрпљењем, подносећи један другог у љубави, старајући се да чувате јединство Духа свезом мира* (Ефесцима 4, 1-3). Треба ли шта овоме додати? Не треба, али треба да се подсетимо да владати се достојно звања значи да је свештенослужитељ призван и позван на велико дело.“

Након окончања Литургијског сабрања и резања славског колача, ученици Богословије су за госте извели програм у част и славу Светог Јована Златоустог. Црквене химне посвећене Светом Јовану Златоустом извео је хор Богословије под управом Немање Старовлаха. Беседу посвећену патрону крагујевачких богослова припремио је ученик петог разреда Стефан Драгићевић. Казивани су и стихови из новопреведених на српски језик песама Светог Григорија Богослова. Нарочитим аплаузом награђен је сплет народних песама и игара који су заједнички припремили ученици Богословије са члановима Културно-уметничког друштва *Абрашевић* из Крагујевца.

Свечани славски ручак је био још једна прилика да гости ректору Богословије протојереју ставрофору др Зорану Крстићу честитају крну славу школе и пожеле да се истраје у одговорном послу према високим критеријумима на које обавезује Свети Јован Златоусти. Свако добро од Господа у име Богословије Светог Саве у Београду и Православног богословског факултета Универзитета у Београду пожелео је ученицима и наставницима и протојереју ставрофору др Драгану Протић, ректор београдске Богословије.

Из историје Цркве у Шумадијској епархији

ОСВЕЋЕЊЕ ЦРКВЕ У МЛАДЕНОВЦУ

Унутрашњост младеновачког храма између два светска рата

да међу најлепше православне храмове у Србији. Њен модел својевремено је био изложен на изложби у Лондону, где је изазвао велико интересовање и дивљење. Због избијања најпре Балканских а затим и Првог светског рата није било могуће приступити изради иконостаса. Био је подигнут само привремени иконостас. За време окупације током Првог светског рата Аустријанци су цркву користили као затвор за заробљенике док се служба служила у једној учионици основне школе. Тек 1926. године дошло се до материјалних средстава да би могло да се приступи изради иконостаса као и живописању цркве. Радови су уступљени академском сликару и вајару Михаилу Миловановићу. После више од две године рада посао је био довршен – око 50 метара квадратних и 10 икона на платну. Црква је на Велику Госпојину (28. августа) 1929. године осветио патријарх Димитрије уз учешће многобројних свештеника и велике масе народа из Младеновца и околине.¹

Иконостас је израђен од белог венчаког мермера. Поред икона Христа и Богородице посебну пажњу је скретала икона Беседа на гори која представља успелу композицију великог броја људи. Примећује се ефектни колорит у контрастима сенке и светлости. Интересантна је и слика Проповед Светог Саве док посебно дубок утисак на посетиоце остављала велика (око 25 м²) алегоричка слика која представља алегоричан момент победе над злом.² Младеновачка црква је имала фреску која је била јединствена у целој Србији. То је била композиција на којој је приказан краљ Александар с копљем на коњу како

Патријарх Српски Димитрије на улазу у младеновачки храм, 28. августа 1929. године

Изградња младеновачке цркве, посвећене Успенију Пресвете Богородице, започета је 18. јуна 1908. године, када су уз присуство протојереја Петра Поповића, пароха из Влашке и месног јереја Милана Арсића освештани темељи овог здања. Црква је довршена 1911. године премда је још 1910. године почело да се служи у њој иако црква није била осветљена. Изграђена је по пројекту архитекте Гргура Милованића. Радове су извели браћа Стеван и Кузман Наумовић, предузимачи из села Вевчани у Македонији, а под надзором инжењера Милана Симоновића. Црква је изграђена у српско-моравском стилу и спа-

пе Степановића и Петра Бојовића, генерала Павла Јуришића Штурма, краља Петра I Карађорђевића и регента Александра Карађорђевића. После камениорезачког заната од кога је одустао и годину дана проведених на усавршавању у школи Антона Ажбеа у Минхену, 1905. године Миловановић је у Минхену постао студент Академије лепих (ликовних) уметности, прво код професора Лудвига Хертериха, а потом у класи његовог наследника Хуга фон Хабермана. Миловановић је дипломирао 1909. године на ликовној Академији у Минхену, а у земљу се вратио на почетку Балканских ратова 1912. године као добровољац. Почетак Првог светског рата дочекао је на усавршавању у Прагу, где је био ухапшен. После бекства из прашког затвора, преко Немачке, Пољске, Украјине, Црног мора и Румуније, стигао је да се прикључи на ратишту својој Дринској дивизији и са српском војском преживео је њену голготу. Израдио је споменике архимандриту рачанског манастира и кнезу Соколске нахије Хаци Мелентију у манастиру Рача, команданту Златиборског комитског одреда мајору Кости Тодоровићу у Сребрници,³ српским ратницима у Младеновцу,⁴ споменик на Крфу погинулим војницима Дринске дивизије, мермерни иконостас у цркви у Младеновцу. Изложбе његових слика у периоду између два светска рата биле су прворазредан културни догађај, а хроничари су забележили да је изложба 1938. године у павиљону „Цвијета Зузорић“ у Београду била најпосећенија поставка у дотадашњој историји те куће. Његово сликарство карактерише преплитање реализма, симболизма и импресионизма, у динамичком процесу сталних преображаја и потраге за препознатљивим изразом, лакоћа прилагођавања различитим формама, уз постојано уверење да је народна традиција и извор и исходиште уметничког подухвата. Написао је роман „Лендина воденица“, штампан више од пола века после његове насилне смрти. Носилац је Албанске споменице, Ордена светог Саве и Ордена Југословенске круне III степена. Комунисти су га стрељали у Ужицу 28. новембра 1941. године, под оптужбом да је енглески шпијун. После Другог светског рата и социјалистичке револуције деценијама је био под велом ћутања – и кад су му слике излагане, име аутора није помињано. Прећутале су га и све енциклопедије, укључујући и Ликовну енциклопедију.⁵

пробада двоглаву аждају која симболизује два царства – турско и аустроугарско. Та фреска је годинама пропадала због прокишњавања крова на цркви. Када је дошао конзерватор, на један његов додир фреска се свукла јер је већ одавно била подлубљена. Постојали су снимци те Миловановићеве фреске и могла је да се реконструише, али због тадашње политичке ситуације то се није десило.

Сликар и вајар Михаило Миловановић је рођен 24. фебруара 1879. године у селу Гостиници. Један од оснивача Удружења ликовних уметника Србије, ратни сликар Врховне команде српске војске у Првом светском рату, аутор чувених портрета српских војвода Радомира Путника, Живојина Мишића, Сте-

напомене:

¹ *Нове цркве*, Преглед цркве Епархије Нишке за 1929, Ниш 1929, 235; *Српска православна епархија шумадијска 1947 – 1997 – Шематизам*, Крагујевац 1997, 122 – 123

² *Исто*, 235 – 236

³ Порушиле су га усташе у Другом светском рату.

⁴ Оскрнављен 1947. уклањањем грба Србије и двоглавог орла с крстом и круном изнад грба.

⁵ Детаљније о сликару и вајару видети у: Ђорђе Пилчевић, *Академски сликар Михаило Миловановић*, Ужице, 1998; Миодраг Јовановић, *Михаило Миловановић*, Народни музеј, Београд, АРТ д.п. Ужице, 2001

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. октобра 2012. до 30. новембра 2012. године:

Осветити:

Новоподигнути храм Чудотворне иконе Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама, Архијерејско намесништво крагујевачко, 14. октобра 2012. године;
Парохијски дом и чесму при храму Срећења Господњег у Раљи, Архијерејско намесништво космајско, 20. октобра 2012;
Крстове за храм Светог Јоакима и Ане у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко, 31. октобра 2012. године;
Икону Светог Николаја Мирликијског у мозаику на улазној капији Светониколајевског манастира Грнчарице;
Камен темељац за парохијски дом при храму Вазнесења Господњег у Сопоту, Архијерејско намесништво космајско, 24. новембра 2012. године;
Два крста и звоно за храм Светог великомученика Пантелејмона у Комарану, Архијерејско намесништво левачко, 25. новембра 2012. године.

Рукоположити:

Дипломираног теолога Марка Јефтића, у чин ђакона 26. новембра 2012. године, у храму Светог Јована Златоустог у крагујевачкој богословији.

Рукопроизвести у чин чтеца:

Милоша Ђирића из Лазаревца;
Јована Младеновића из Београда.

Одликовати:

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Зорана Митровића, привременог пароха у Малим Пчелицама, Архијерејско намесништво Крагујевачко.

Чином протопрезвитера:

Протонамесника Зорана Митровића, привременог пароха у Малим Пчелицама, Архијерејско намесништво Крагујевачко;
Јереја Славишу Поп Лазића, привременог пароха у Раљи, Архијерејско намесништво космајско.

Достојанством протонамесника:

Јереја Новицу Ескића, привременог пароха у Горњој Трешњевици, Архијерејско намесништво орашачко;
Јереја Горана Ракића, привременог пароха Друге парохије у Лесковцу, Архијерејско намесништво беланичко.

Орденом Војска Карађорђа:

Милана Грујића;
Загорку Маринковић.

Архијерејском граматом признања:

Милију Радовића;
Снежану Митровић.

Архијерејском граматом захвалности:

Верољуба Стевановића;
Месну заједницу Старо село;
Јована Митровића;
Марију Поповић;
Каменорезачку радњу *Арсенијевић*;
Предузеће *Пушица градња*,

Михајла Заљевског;
Јована Тодорова;
Павла Николића;
Предузеће *Језеро-Лејка*,
Немању Липовића;
Живорада Славковића;
Недељка Цветковића;
Станка Милошевића;
Дејана Чоловића;
Горана С. Марковића;
Радивоја Дашића;
Ненада Пантовића;
Зорана Радојичића.

Архијерејском захвалницом:

Милију Поповића;
Владету Максимовића;
Предузеће *Лико-Лек*;
Предузеће *Путоградња*;
Протојереја Павла Бућана;
Владимира Огњановића;
Владана Николића;
Дејана Димитријевића;
Петра Жујића;
Др Надежду Стојановић;
Др Наду Вучинић;
Др Драгану Светозаревић.

Поделити благослов за искушеништво:

Николи Милутиновићу у обитељи манастира Вазнесења Господњег – Саринцу;
Миланки Јовановић у обитељи манастира Светог Николе – Драчи.

Разрешити:

Протонамесника Илију Локића, дужности парохијског свештеника цветојевачко-јовановачког у Цветојевцу, Архијерејско намесништво лепеничко, сходно пресуди ВЦС број 30-10/12 од 15. маја 2012. године, којом је именовани лишен свештеничког чина и искључен из СПЦ;
Јереја Ивана Цветковића, дужности привременог пароха у Дубокој, Архијерејско намесничко белично, ради преласка у сvezу клира Епархије крушевачке.

Поставити:

Новорукоположеног јереја Александра Глишића, на дужност привременог пароха у Великим Црљенима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско.

Поверити у опслуживање:

Протојереју ставрофору Милији Живанчевићу, пензионисаном пароху у Бањи, упражњену парохију у Бањи, Архијерејско намесништво орашачко;
Протојереју ставрофору Ђорђу Ковачевићу, пензионисаном пароху у Азањи, упражњену Трећу парохију у Азањи, Архијерејско намесништво јасеничко;
Јереју Слободану Радивојевићу, привременом пароху у Глоговцу, упражњену парохију у Дубокој, Архијерејско намесништво беличко.

Казнити:

На основу пресуде Великог Црквеног Суда СПЦ (ВЦС број 35-15/12 од 15. маја 2012.

године), монахињу Нину (Попару), сестру манастира Благовештења Рудничког, лишавањем монашког чина и враћањем у ред лаика са крштеним именом Новка, као и забраном причешћа до покајања;

На основу пресуде Великог Црквеног Суда СПЦ (ВЦС број 36-16/12 од 15. маја 2012. године), монахињу Магдалину (Вармужу), сестру манастира Ралетинца, лишавањем монашког чина и враћањем у ред лаика са крштеним именом Марија, као и забраном причешћа до покајања;

На основу пресуде Великог Црквеног Суда СПЦ (ВЦС број 30-10/12 од 15. маја 2012. године), прото-намесника Илију Јокића, бившег привременог пароха цветојевачко-јовановачког у Цветојевцу, лишавањем свештеничког чина и искључењем из црквене заједнице.

Поделити канонски отпуст:

Јереју Ивану Цветковићу за свеузу клира Епархије крушевачке.

Поделити благослов за упис на постдипломске студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду:

Ивану Вуксановићу;
Марку Стевановићу;
Срђану Радмановићу.

Пензионисати:

Протојереја ставрофора Милију Живанчевића, привременог пароха у Бањи, Архијерејско намесништво орашачко;

Протојереја ставрофора Ђорђа Ковачевића, привременог пароха Треће парохије у Азањи, Архијерејско намесништво јасеничко;

Протојереја ставрофора Томислава Марића, привременог пароха Прве парохије у Великим Црљенима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНІСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. октобра 2012. до 30. новембра 2012. године

ОКТОБАР

1. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;

Примио делегацију верника из Финикса (САД);

Служио молитве Призива Светог Духа на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу поводом почетка наставе на факултету.

2. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;

Рад у Епархијској канцеларији.

3. октобар 2012:

Служио Литургију у манастиру Ралетинцу;

Рад у Епархијској канцеларији.

4. октобар 2012:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Саслуживао Господину Иринеју, патријарху српском, на парастосу у београдској Саборној цркви кнезу Павлу Карађорђевићу, кнегињи Олги и кнежевићу Николи, поводом преноса њихових посмртних остатака у земљу.

5 – 9. октобар 2012:

Посетио, као члан делегације СПЦ, коју је предводио Господин Иринеј, патријарх српски, Александријску патријаршију; 6. октобар: учествовао на свечаном бденију у александријском Саборном храму Пресвете Богородице; 7. октобар: у овом храму саслуживао на саборној Литургији првојерараха Александријске и Српске патријаршије;

10. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад у Епархијској канцеларији;

У Скупштини града присуствовао додели награда *Капетан Миша Анастасијевић*.

11. октобар 2012:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Примио кнеза Александра Карађорђевића, сина кнеза Павла Карађорђевића;

Рад у Епархијској канцеларији;

Посетио храм Чудотворне иконе Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама ради припрема за освећење.

12. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Примио у Владичанском двору у Крагујевцу Господина Иринеја, патријарха српског и чланове Светог архијерејског синода СПЦ (Господина Василија, епископа сремског, Господина др Иринеја, епископа бачког и секретара Светог архијерејског синода СПЦ); учествовао у раду Светог архијерејског синода чија је седница одржана у Крагујевцу; отпутовао са члановима Синода у Пећку патријаршију.

13. октобар 2012:

Саслуживао на Литургији у Пећкој патријаршији; учествовао у раду Светог архијерејског синода чија је седница одржана у Пећкој патријаршији; обишао манастир Пећка патријаршија.

14. октобар 2012 – Покров Пресвете Богородице:

Освештао новоподигнути храм Чудотворне иконе Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама и у овом храму служио Литургију; пароха у Малим Пчелицама Зорана Митровића одликовао чином протојереја ставрофора; Пререзао славски колач октету Свети Роман; Примео пуковника др Миљојка Јаношевића, лекара Војно медицинске академије.

15. октобар 2012:

Служио Литургију у манастиру Каленићу током које је венчао Владана и Јелену из Јагодине и крстио њиховог сина Алексеја.

16. октобар 2012:

Саслуживао Господину др Иринеју, епископу бачком, на Литургији у Станишићима – поводом годишњице упокојења Зорке, мајке Господина Епископа др Иринеја.

17. октобар 2012:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора; Присуствовао, заједно са Господином др Јованом, епископом нишким, у Скопљу суђењу утамниченом Господину Јовану, архиепископу охридском и митрополиту скопском; посетио скитове Епархије стобијске и Епархије полошко-кумановске.

18. октобар 2012:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; Примео протојереја Мирослава Поповића из Мелбурна који је Епархији шумадијској поклонио повељу – историјско сведочанство из 1814. године; Освештао стан Зорану Томовићу у Београду.

19. октобар 2012 – Свети апостол Тома:

Служио Литургију у храму Светог апостола Томе у Јеловику и пререзао славски колач поводом храмовне славе; Учествовао у свечаностима поводом Дана Прве техничке школе у Крагујевцу.

20. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Сретења Господњег у Раљи; освештао парохијски дом и чесму у порти; пароха у Раљи Славишу Поп Лазића осликовао чином протојереја; Посетио Епархијску кућу у селу Бабе; Венчао у Карађорђевој цркви у Тополи Бранимира и Љубицу; Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

21. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Светих новомученика крагујевачких у Шумарицама; служио молебан код споменика у Шумарицама поводом годишњице страдања 1941. године крагујевачких грађана и ђака; учествовао у манифестацијама *Великог школског часа* у Шумарицама.

22. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром; Рад у Епархијској канцеларији; Посетио, са групом архитеката, Епархијску кућу у селу Бабе.

23. октобар 2012:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу и парастос првом епископу шумадијском Валеријану поводом тридесет шест година од упокојења.

24. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац; Посетио *Међународни сајам књига* у Београду; Присуствовао додели књижевне награде *Фонда Иванке Милошевић* из Чикага; Примео у Патријаршији СПЦ инжењера Владету Матовића и протојереја Небојшу Младеновића, архијерејског намесника беличког.

25. октобар 2012:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; Присуствовао на хали *Шумадија сајма* у Крагујевцу научном скупу о хитним интервенцијама; Посетио, у пратњи потпредседника Епархијског савета Радише Пљакића, село Каменицу и упознао се са радницама на откопавању цркве у овом селу.

26. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Присуствовао у Смедеревској Паланци научном скупу поводом стогодишњице Кумановске битке; Утврдио у манастиру Ралетинцу пројекатни задатак за израду иконостаса; Служио празнично бденије у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради.

27. октобар 2012 – Света Патка:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Горњој Трешњевици и пререзао славски колач поводом храмовне славе; пароха у Горњој Трешњевици Новицу Ескића одликовао достојанством протонамесника; Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

28. октобар:

Служио Литургију у храму Светог цара Константина и Свете царице Јелене у Наталинцима.

29. октобар 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром; Рад у Епархијској канцеларији; Присуствовао на Економском факултету одбрани дипломског рада рођаке Иване; Рад у Патријаршији СПЦ.

30. октобар 2012;

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

31. октобар 2012 – Свети апостол Лука:

Служио Литургију у храму Светог Луке у Младеновцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе; Освештао крстове за храм Светих Јоакима и Ане у Међулужју; Одредио врсту камена који ће се користити за под младе новачке Успенске цркве; Посетио крагујевачког свештеника Драгана Симоновића и пререзао му славски колач; Посетио Драгана Вуковића у Цветкама поводом крсне славе.

НОВЕМБАР:

1. новембар 2012:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио протојереја Синишу Марковића поводом храмовне славе.

2. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио манастир Грнчарицу ради надгледања радова на манастирској цркви;
Посетио у болници Дејана Дугалића из Студенице.

3. новембар 2012 – Задушнице:

Служио Литургију и парастос у храму Васкрсења Господњег у Крагујевцу – Бозман;
Посетио храм Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром ради надгледања радова на извођењу живописа;
Примио протојереја ставрофора Саву Арсенијевића, протојереја Добривоја Милуновића из Чикага, Радишу Пљакића, потпредседника Епархијског савета, Новицу Јефтића, директора издавачке куће *Evro-Giunti* и Сашу Недељковића, директора штампарије *Графостил*;
Освештао темеље за кућу Мирославу Брковићу, председнику Црквене општине Саборне крагујевачке цркве;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

4. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског на Липару код Лазаревца;

5. новембар 2012:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ.

6. новембар 2012:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

7. новембар 2012:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Присуствовао, заједно са Господином Андрејем, епископом ремезијанским, суђењу у Скопљу утамноченом Господину Јовану, архиепископу охридском и митрополиту скопском.

8. новембар 2012 – Свети великомученик Димитрије:

Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Лесковцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Посетио храм Светог Томе у Конатицама, цркву Светог Николаја у изградњи у Дражевцу, храм Светог Илије у Конатицама и храм Светог Саве у Барајеву;
У Мељаку одредио место за подизање нове цркве;
Посетио протојереја ставрофора мр Рајка Стефановића поводом крсне славе.

9. новембар 2012:

Служио Литургију у манастиру Грнчарици и освештао мозаичку икону на улазној капији у манастир;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио Живорада Милосављевића, председника општине Сопот.

10. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Светог архангела Гаврила – Врбичкој цркви у Аранђеловцу;
Освештао кућу у Аранђеловцу протојереју Ранку Турашу;
Присуствовао концерту дечијег црквеног хора у Духовном центру Светог Јована Златоустог у Крагујевцу – Аеродром;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

11. новембар 2012:

Служио Литургију у Вознесенском храму у Сопоту;
Посетио у болници протојереја ставрофора Драгослава Степковића и Небојшу Дугалића из Студенице.

12. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Рад у Епархијској канцеларији;
Рад у Патријаршији СПЦ.

13. новембар 2012:

Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ у Сремским Карловцима.

14. новембар 2012 – Свети Косма и Дамјан:

Служио Литургију у болничкој капели у Крагујевцу;
Пререзао славски колач Српском лекарском друштву;
Посетио Господина др Игнатија, епископа пожаревачког, поводом крсне славе.

15. новембар 2012:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио Господина др Амфилохија, митрополита црногорско-приморског.

16. новембар 2012 – Крсна слава Господина Јована, епископа шумадијског:

Саслуживао на Литургији у Саборном крагујевачком храму Господину др Амфилохију, митрополиту црногорско-приморском, који је током Литургије крстио малу Јовану;
Приредио свачани славски ручак за многобројне званице, међу којима су били Господин др Амфилохије, митрополит црногорско-приморски, Господин др Игнатије, епископ пожаревачки, Господин Пахомије, епископ врањски, Верољуб Стевановић, градоначелник Крагујевца, Радиша Пљакић, потпредседник Епархијског савета.

17. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Преподобног Симона монаха у Даросави;
Посетио протојереја ставрофора Милована Антонијевића поводом крсне славе.

18. новембар 2012:

Служио Литургију у Саборном крагујевачком храму;
Посетио у младеновачкој болници протојереја ставрофора Драгољуба Ракића;
Крстио у Ковачевцу малу Љубицу, кћерку Дејана Чокића;
Учествовао у крагујевачкој Богословији у сусрету са професорима Теолошког факултета у Љубљани.

19. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;

Посетио, у пратњи Верољуба Стевановића, градоначелника Крагујевца и Радише Пљакића, потпредседника Епархијског савета, село Каменицу и археолошке остатке старе цркве у овом селу;
Освештао пословни простор Мирослава Брковића, председника Црквене општине Саборне крагујевачке цркве.

20. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Посетио у Краљеву Господина Хрисостома, епископа жичког;
Служио бденије у Саборном крагујевачком храму.

21. новембар 2012 – Аранђеловдан:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу;
Пререзао славски колач протојереју ставрофору Мићи Ћирковићу;
Посетио протојереја ставрофора Саву Арсенијевића поводом крсне славе;
Посетио Радишу Пљакића поводом крсне славе.

22. новембар 2012:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Патријаршији СПЦ;
Примио архитекту професора др Мирка Ковачевића.

23. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

24. новембар 2012:

Служио Литургију у манастиру Никољу Рудничком;
Посетио Петропавловску цркву у Неменикућама и дао

инструкције за реновирање парохијске трпезарије;
Освештао темељ за нови парохијски дом у Сопоту.

25. новембар 2012:

Служио у Светогеоргијевском храму манастира Ћелије код Лазаревца;
Освештао крстове и звоно за нову цркву Светог великомученика Пантелејмона у Комарану;
Служио бденије у крагујевачкој Богословији.

26. новембар 2012 – Свети Јован Златоусти:

Саслуживао на Литургији Господину Јоаникију, епископу будимљанско-никшићком, у школском храму Светог Јована Златоустог крагујевачке Богословије; рукоположио у чин ђакона Марка Јефтића из Младеновца; пререзао славски колач поводом славе Богословије.

27. новембар 2012:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

28. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

29. новембар 2012:

Служио Литургију у Саборном крагујевачком храму;
Рад у Епархијској канцеларији.

30. новембар 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

ДЕЧИЈА СТРАНА

„КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЊИ У ЦЕЉА“

Свети владика Николај Српски

ЗНАЧАЈ БОГОЈАВЉЕНСКЕ ВОДИЦЕ

Богојављенска вода дивна је потврда православне вере. Њена је особина да годинама остаје свежа, укусна, освећена и лековита. Одавно се негује обичај да се ова водица чува у нарочитом судићу целе године, јер она помаже у свакој болести: и кад мала деца имају страх ноћу, и кад човеку нагло позли, и кад му храна не прија, и кад не може да подноси болове у болести, и кад му се смућују помисли и не зна како једну ствар да реши – и уопште, многобројне су прилике у животу и тешкоће када се Богојављенска водица са вером употребљава и стварно користи. На сам дан Богојављења Црква дозвољава да се том водицом покропе све одаје и сваки кутак, и да сва чељад пију колико ко хоће. Али, у свим другим данима године, Богојављенском водицом не сме ништа да се кропи. Сем да се пије у болести. А здрави ако желе, морају који дан постити, па ту водицу узети ујутру.

У Македонији и данас многи ништа не једу прва два дана Великог поста, па трећег дана окусе ту воду у знак велике светиње. У нађем народу од давнина поштује се Богојављенска водица. У четрнаестом веку, за време цара Душана и кнеза Лазара, оним људима којим није дозвољено да се причесте због неког великог греха, дозвољавано је да посте и окусе Богојављенску водицу.

Свака кућа на дан Богојављења, када свештеник свети воду, треба да је узме у нарочит суд, и да чува преко целе године.

Изабрана дела, књига XV, „Духовне поуке“

ПРОМОЦИЈА 11. БРОЈА ШКОЛСКОГ ЧАСОПИСА „РАСТКО“

Основна школа „17. октобар“ из Јагодине, је издала 11. по реду број школског часописа „Растко“. Часопис излази са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, по одобрењу директора школе Биљане Милановић, а уз сагласност координатора за веронауку намесништва беличког Епархије шумадијске, јереја Миломира Тодоровића. Главни и одговорни уредник часописа је вероучитељ Борис Милосављевић.

Промоција часописа је одржана у препуној сали школе у оквиру прослављања дана школе уз присуство ђака и наставника школе. Часопис излази два пута годишње о Дану школе и о Савиндану. Промоцију је отворио директор школе Биљане Милановић. На самој промоцији уредник часописа вероучитељ Борис Милосављевић је све присутне поздравио и истакао да радост у души човечијој потиче и извире из људске слободе и боголикости, од позива Божијег човеку да ствара и да воли јер управо у таквом делању човек остварује своју пуноћу, као и да сваки човек пред собом стално треба да има речи Светог Јеванђеља *и како хоћете да вама чине људи, чините и ви њима* (Јеванђеље по Луки 6, 31).

Такође треба истаћи да је у оквиру овог броја изашао и чланак о Светом Сави Другом архиепископу српском, професора историје Нинослава Станојловића, о чијем се историјском деловању врло мало зна.

Саму промоцију увеличао је и својим свирањем на фрули ученик Богдан Марковић, а чланови новинарске секције су на један врло симпатичан начин презентовали ово пре свега на нашим просторима јединствено дело, истакавши да је то њихов дневник ђачких дана и историја њиховог одрастања.

Нинослав Дирак, протођакон

ДЕЧИЈИ ХОР СВЕТИ САВА ОДРЖАО СВОЈ ДРУГИ КОНЦЕРТ

Још један велики концерт дечијег хора „Свети Сава“ обележио је протекли викенд у Духовном центру „Свети Јован Златоусти“ у Крагујевцу.

У препуном амфитеатру било је више од две стотине посетилаца који су дошли да подрже велики труд деце овог хора. Хор је имао част да угости и Његово преосвештенство епископа шумадијског Господина Јована. Ово је други концерт у низу дечијег хора „Свети Сава“, а ако Господ благоизволи биће их много више.

На концерту је учествовало тридесетпеторо деце и девет приповедача. Хор су на инструментима пратили ученици Богословије Свети Јован Златоусти, који су такође показали велики труд и посвећеност у целокупним припремама за концерт.

Овај хор је настао са Благословом Његовог преосвештенства епископа шумадијског Господина Јована, а на иницијативу старешине храма Светог саве на Аеродрому протојереја-ставрофора Рајка Стефановића.

Сада овај хор постоји већ четири године и надамо се да ће бити још полазника овог хора при храму Светог Саве на Аеродрому.

Иван Антонијевић, ђакон

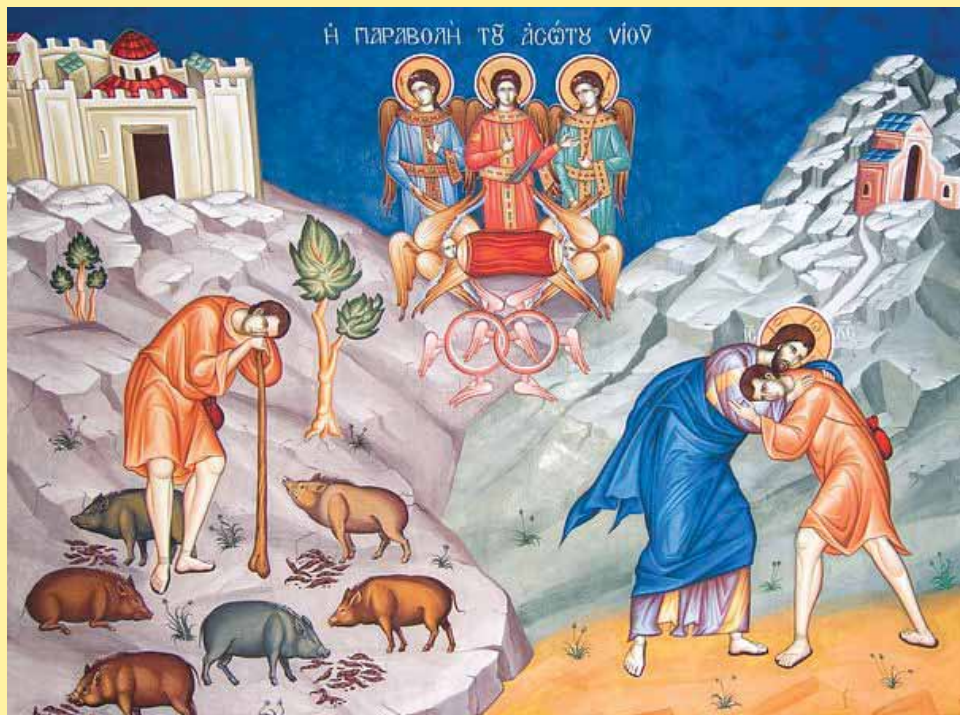

НАШ ПРВИ КОРАК

Приближите се Богу и Он ће се приближити вама (Посланица Јаковљева 4, 8). Господ нас све позива к себи, али на нама је да направимо први корак на том путу. Ако ми учинимо само један једини корак ка Богу, Он ће направити десет корака ка нама. Сетимо се јеванђелске приче о блудном сину. Након што се покајао, блудни син је кренуо натраг ка дому свога оца, да призна своју грешку и затражи опроштај од њега. Отац који је видео свог сина док је овај још био далеко, обрадован његовом одлуком није ни мало оклевао, већ је имао љубави и самилости да му притрчи и да га загрли.

Зашто је то тако? Зашто нас Бог позива и очекује да ми направимо макар један корак ка Њему? Зато што нас Он бескрајно воли и зато што жели да му ми слободно, по својој вољи и без икакве присиле, узвратимо ту љубав.

Како ми можемо да начинимо корак ка Богу? Пре свега својом жељом да будемо послушни Богу. На који начин можемо да покажемо да у нама постоји та жеља? Бог познаје наше срце. Пре него што ми било шта кажемо или учинимо, Он види шта желимо, али да би наша жеља била истинска и искрена потребно је да она постане делатна. Дакле, потребно је да најпре верујемо у Бога, затим да живимо по тој вери, да учествујемо у Светој Литургији, да се причешћујемо Светим Даровима, да узносимо молитве Богу, да чинимо добра дела својим ближњима. На тај начин приближићемо се Богу и Он ће се приближити нама.

ШТА ЈЕ ПРАВИ УСПЕХ?

Сви нам говоре да треба да будемо успешни. Али поставља се питање шта подразумевамо када кажемо да је неко постигао успех? На какав успех мислимо и која мерила при том процењивању користимо? Ко о том успеху или неуспеху, на крају, меродавно просуђује и пресуђује?

Господ Исус Христос нам говори да је Бог највиши и последњи Судија пред ког ћемо једног дана сви стати. Дакле, Он је тај који ће нас прогласити „успешним“ или „неуспешним“. Господ Исус Христос нас такође учи да заиста успешни пред Богом нису они који имају само новац, положај, земаљску славу или збирку ствари којима се размећу током свог путовања кроз живот, већ они који су пре свега богати вером и љубављу према Богу и према људима, и који су чинили добра дела којима су ту веру и ту љубав посведочили и доказали у својим животима.

Тек када ово знамо можемо се на прави начин потрудити да будемо уистину успешни.

ОДЕЖДЕ СВЕШТЕНОСЛУЖИТЕЉА

Марија Бошковић 4/2, Основна школа „Светолик Ранковић“, Аранђеловац

*фото
репортажа*

Освећен Храм Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама

Каленик

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ **НОВА ИЗДАЊА**

Небојша Тумара

СВЕТА ЗЕМЉА, МЕСИЈА И МЕСИЈИН МАГАРАЦ

*Јеврејски верски фундаментализам у
држави Израел*

Ф 15 x 21, 204 стране, мек повез

Тема ове студије је јеврејски верски фундаментализам у држави Израел. Кроз уводну дефиницију овог проблематичног термина, преко анализе односа јудаизма и фундаментализма до приказа верског ционизма, његових идеолога и акција, настојаћемо да представимо пре свега новомесијански покрет *Гуш Емуним* и да сагледамо његове прошле акције и предвидимо оне будуће у светлу теорије *пророштва које се није испунило*.

Мисионарско одељење
Руске православне Цркве

МИСИОЛОГИЈА УџБЕНИК

Ф 17 x 24, 272 стране, мек повез

У вашим рукама налази се јединствен уџбеник мисиологије, који одражава искуство многогодишњег труда мисионара Руске православне Цркве на њиви благовесништва. Јединственост уџбеника састоји се у огромној количини коришћеног материјала, који је прерађен, осмишљен, допуњен и изложен на приступачан начин. У писању првог издања уџбеника учествовало је двадесет три аутора, познатих по активној мисионарској и предавачкој делатности

Свети Јефрем Сирин

ТУМАЧЕЊЕ НА КЊИГУ ПОСТАЊА И КЊИГУ ИЗЛАСКА

*Превод са сиријског изворника са
тумачењем Небојша Тумара*

Ф 15 x 21, 186 страна, мек повез

Можемо без сумње рећи да је Свети Јефрем својим колосалним делом дефинисао сиријски језик и културу, и да је својим напорима учврстио никејску веру међу хришћанима сиријског говорног подручја. Можда је управо због овога, као и због литургијске употребе његовог опуса, Свети Јефрем успео да изађе из анонимности на коју су осуђени остали писци богате сиријске традиције. Не само да је изашао из анонимности, него је, поготову међу научницима модерних времена, хваљен као претходник Романа Мелода и византијског контакциона, као и највећи песник патристичког периода, и можда једини теолог-песник који може да стоји раме уз раме са Дантеом.

Ускоро:

